

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2002

Mark DEWEERDT

*Licentiaat in de Politieke Wetenschappen
Politiek redacteur bij De Financieel-Economische Tijd*

I. Vlaamse regering

Ontslag Anciaux – Bert Anciaux bood op 1 juli onverwacht zijn ontslag aan als minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelings-samenwerking.

Op 25 juni, enkele dagen voordat Spirit, de partij van Anciaux, een beslissing zou nemen over haar politieke toekomst en het almaar duidelijker werd dat een meerderheid in de partij voorstander was van samenwerking met de SP.A, zoals Anciaux had voorgesteld¹, zei minister-president Patrick Dewael in *Humo*, dat hij de verdeling van de ministerportefeuilles in de Vlaamse regering wilde herbekijken indien Spirit een alliantie zou sluiten met de SP.A.

VLD-voorzitter Karel De Gucht ging op 27 juni in enkele kranten een stap verder en zei dat ook bij de vorming van een verkiezingskartel tussen de SP.A en Spirit de portefeuilles herverdeeld zouden moeten worden. Volgens De Gucht strookte het niet met "democratische verhoudingen" dat, na de breuk in Volksunie, Spirit de twee ministerambten behield die VU&ID bij de vorming van de Vlaamse regering in 1999 had gekregen. Paul Van Grembergen, de tweede Spirit-minister in de Vlaamse regering, zei in een reactie dat hij noch Anciaux van plan was zijn mandaat op te geven.

Op 29 juni besliste het partijbestuur van Spirit in een kartel met de SP.A naar de federale verkiezingen van 2003 en de regionale en Europese verkiezingen van 2004 te gaan. De beslissing zou op 1 juli aan de Algemene Raad worden voorgelegd. Nadat de beslissing was bekendgemaakt, zei VLD-voorzitter De Gucht dat er in de Vlaamse regering één Spirit-minister te veel was. Ook Jos Geysels, de politiek secretaris van Agalev, zei dat de kartelvorming niet zonder gevolgen kon blijven. Van Grembergen zei in een reactie: "Als er één Spirit-minister moet gaan, dan gaan we allebei en dan ligt de Vlaamse regering er". Voor SP.A-voorzitter Patrick Janssens was het standpunt van De Gucht "onbespreekbaar".

Op 1 juli, iets over 11 uur, deelde Anciaux mee dat hij aan minister-president Dewael zijn ontslag had aangeboden. Hij zei "niet het antipolitieke beeld [te willen] opwekken zich ten alle prijze vast te klampen aan een ministerportefeuille". "Integriteit, menselijkheid en eergevoel gaan boven machtsspelletjes. Het is

¹ Zie in dit Jaarboek: M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2002, p. 315.

ondraaglijk geworden", stond verder in een mededeling. Anciaux zei dat hij met zijn ontslag "het signaal [wil] geven dat eerlijk politiek engagement en het voeren van een goed beleid primeert boven bedenkelijke politieke manoeuvres" en dat hij "hoopt dat de sfeer van de antipolitiek ophoudt". Volgens zijn kabinet was een telefoontje waarin Sven Gatz, zijn jarenlange politieke metgezel, hem meedeelde op zijn beurt naar de VLD over te stappen², de rechtstreekse aanleiding van het ontslag.

Op een persconferentie (2 juli) gaf Anciaux toelichting bij zijn beslissing. Hij hekelde het "klimaat van antipolitiek waarin inhoud en beleid weggedrukt worden door een discussie over politieke postjes", verweet de VLD mensen weg te halen bij Spirit en noemde zijn ontslag het enige middel dat restte om te protesteren tegen "de aanhoudende stroom van verdachtmakingen en onwaarheden" aan zijn adres.

Nog op 2 juli ontving minister-president Dewael vertegenwoordigers van de vier regeringspartijen, met wie hij afzonderlijk de politieke crisis besprak. Omstreeks 21 uur begon op zijn kabinet vierpartijenoverleg over de vervanging van Anciaux. Daarbij moest rekening worden gehouden met de wettelijke verplichting dat ten minste één lid van de Vlaamse regering in het Brusselse gewest moet wonen. Anciaux was de enige minister die aan die vereiste voldeed.

Om 4 uur in de ochtend van 3 juli vonden de onderhandelaars een oplossing voor de crisis. Spirit stemde ermee in een van zijn twee ministerposten in te leveren, op voorwaarde dat de overblijvende portefeuille zou worden verzaamd. Van Grembergen, die al bevoegd was voor Binnenlandse Aangelegenheden en Ambtenarenzaken, kreeg er Cultuur, Jeugd en het beleid ten aanzien van de Vlaamse Rand bij. Zijn bevoegdheid voor Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden schoof hij dan weer door naar minister van Economie, Huisvesting en Buitenlandse Handel Jaak Gabriëls (VLD). Van Grembergen werd lid van het kernkabinet, in de plaats van Anciaux.

Het vrijgekomen ministerambt ging naar Guy Vanhengel (VLD). Hij nam twee "lichte" bevoegdheden van Anciaux over: Sport en Brusselse Aangelegenheden, en bleef minister van Financiën en Begroting in de Brusselse gewestregering³.

De laatste bevoegdheid van Anciaux, Ontwikkelingssamenwerking, ging naar minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen Mieke Vogels (Agalev).

Enkele uren later deed in het Vlaams Parlement voorzitter Norbert De Batselier mededeling van het ontslag van Anciaux en las Dewael een verklaring voor over diens ontslag en vervanging. Hij zei dat het compromis dat de vier regeringspartijen hadden gesloten, zo goed als mogelijk de gewijzigde verhoudingen in het politieke landschap respecteerde. De oppositie had scherpe kritiek op de gang van zaken.

² Eerder hadden Margriet Hermans, Patrik Vankrunkelsven, Vincent Van Quickenborne en Fons Borginon aangekondigd Spirit te verlaten en bij de VLD aan te sluiten. *Ibidem*, p. 318.

³ De bijzondere Brussel-wet van 12 januari 1989 staat toe het lidmaatschap van de Vlaamse en de Brusselse regering te cumuleren.

Na de middag legde Vanhengel de eed af als lid van de Vlaamse regering, nadat 66 parlementsleden, een volstrekte meerderheid, hun handtekening onder de voordrachtsakte hadden gezet.

Kleurrijk Vlaanderen – Met een advertentiecampaignede 'Nu nadenken over het Vlaanderen van morgen' begon half februari de tweede fase van het project 'Kleurrijk Vlaanderen', waarmee de Vlaamse regering een langetermijnvisie op de ontwikkeling van Vlaanderen wenste uit te tekenen. In een eerste fase hadden vertegenwoordigers van de regering, de administratie en het middenveld in de 'Vlaamse Conferentie' enkele 'visieteksten' opgesteld, op basis waarvan het 'Pact van Vilvoorde' was tot stand gekomen, dat de Vlaamse regering en de sociale partners op 22 november 2001 hadden gesloten en dat door de milieu- en natuurbeweging mee ondertekend werd⁴.

In de tweede fase wenste de Vlaamse regering het doelpubliek te verruimen, de tijdshorizon te verleggen van 2010 naar 2020 en het aantal gespreksthemas uit te breiden. Daartoe nodigde de Vlaamse regering verenigingen, organisaties en individuele burgers uit om tijdens thematische debatcycli, die elk vier tot zes weken zouden duren, mee te denken over het Vlaanderen van 2020. De thema's waren: toekomstdenken, mobiliteit, ondernemen, cultuur en samenleving, klantvriendelijke overheid, milieu, levenslang leren, ruimtelijk ordening, zorg, werken, innovatie, sport, de kwaliteit van de democratie, en Vlaanderen in de wereld. Het debat zou vooral over het internet worden gevoerd; ook via een antwoordcoupon in een informatiebrochure konden standpunten en voorstellen worden geformuleerd. De relevante vernieuwende inzichten zouden worden samengevat op een slotconferentie, waar de bevoegde minister beleidsconclusies zou trekken.

Vóór de zomervakantie werd het debat over drie thema's gevoerd en met een slotconferentie afgerond: mobiliteit (maart-april), ondernemen (april-mei) en cultuur en samenleving (juni). De belangstelling was matig. Na de vakantie verscheen nog maar één informatiebrochure, over 'Diversiteit op de arbeidsmarkt' (december). Met een elektronische nieuwsbrief (vanaf 20 september) werd getracht via het internet een permanent debat over alle thema's tegelijk op gang te brengen. Op 15 oktober nodigde minister-president Dewael de Vlaamse academici per brief uit deel te nemen aan het toekomstdebat.

'Forum 21', de onafhankelijke denktank van tien 'wijzen' die onder het voorzitterschap van Karel Van Miert en Bea Cantillon in het kader van het project 'Kleurrijk Vlaanderen' "denkwerk op langere termijn" zou verrichten, kwam in juni met zijn eerste 'product' naar buiten, het essay *Gullivers probleem* van Luc Huyse, over de toekomst van de politiek.

⁴ M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2001, *Res Publica*, 2002, 2-3, pp. 331-332.

II. Parlement

Enquêterecht – Met een decreet van 1 maart 2002 (B.S. 7 mei 2002) wijzigde het Vlaams Parlement de organisatie van zijn recht van onderzoek. De uitoefening van het grondwettelijke enquêterecht was geregeld door een decreet uit 1984, dat in 1989 was gewijzigd en grotendeels gebaseerd was op de wet van 1880. Het federale parlement had die wet in 1996 gewijzigd, nadat tijdens de werkzaamheden van de zogenaamde Bendecommissie, die de bestrijding van het banditisme en terrorisme had onderzocht, lacunes waren vastgesteld.

Het decreet van 1 maart 2002 stemde de procedure voor de uitoefening van het recht van onderzoek door het Vlaams Parlement op die van het federale parlement af. Het regelt onder meer de verhouding tussen het parlementair en het gerechtelijk onderzoek, en de geheimhouding. Het parlementair onderzoek is in principe openbaar, maar een onderzoekscommissie kan beslissen met gesloten deuren te vergaderen. Informatie die tijdens of naar aanleiding van een besloten vergadering wordt verstrekt, is geheim, maar mag in het eindverslag worden verwerkt op voorwaarde dat de identiteit van de getuigen en de door hen genoemde personen geheim blijven. Schending van de geheimhoudingsplicht wordt correctioneel bestraft, behalve voor parlementsleden. Die kunnen een financiële sanctie krijgen en van lidmaatschap van een onderzoekscommissie tijdens dezelfde legislatuur worden uitgesloten.

Overheidscommunicatie – Het Vlaams Parlement keurde op 9 juli drie voorstellen van decreet goed over overheidscommunicatie.

Het decreet van 19 juli 2002 houdende de controle op de communicatie van de Vlaamse overheid (B.S. 14 september 2002, tweede editie) voorziet in de oprichting bij het Vlaams Parlement van een Expertencommissie voor Overheidscommunicatie. De commissie kreeg de opdracht normen op te stellen voor de communicatie-initiatieven van de Vlaamse overheid, die naderhand bij decreet moeten worden goedgekeurd. De overheid kan de commissie advies vragen over een communicatie-initiatief. De commissie beoordeelt klachten over overheidscommunicatie en kan die communicatie op eigen initiatief toetsen aan de normen. Ze telt 15 leden, die door de parlementsfracties worden voorgedragen. Hoewel de commissie binnen drie maanden na de inwerkingtreding van het decreet had moeten worden samengesteld, was dat eind 2002 nog niet gebeurd.

Het decreet van 19 juli 2002 houdende controle op de regeringsmededelingen (B.S. 14 september 2002, tweede editie) richt bij het Vlaams Parlement een Controlecommissie voor Regeringsmededelingen op, die ambtshalve of na een klacht van een lid van het Vlaams Parlement nagaat of een regeringsmededeling niet tot doel had het imago van de regering, één of meer van haar ministers of een politieke partij

te beïnvloeden⁵. De Controlecommissie kan de betrokkene(n) een gemotiveerde blaam opleggen, die de voorzitter van het Vlaams Parlement publiek maakt. De regering of een minister kan voorafgaandelijk het advies van de Controlecommissie vragen. Bij een adviesverzoek, een klacht of een ambtshalve onderzoek vraagt de Controlecommissie een gemotiveerd advies aan de Expertcommissie voor Overheidscommunicatie. De samenstelling van de Controlecommissie zou in het reglement van het Vlaams Parlement worden geregeld. Ook die commissie was eind 2002 nog niet samengesteld.

Het bijzonder decreet van 19 juli 2002 houdende de controle op de mededelingen van de voorzitter van het Vlaams Parlement (B.S. 26 september 2002, tweede editie) bepaalt dat de Controlecommissie voor Regeringsmededelingen bevoegd is een gelijkaardig toezicht uit te oefenen op de mededelingen van de voorzitter van het Vlaams Parlement.

Deontologische Code – Ter aanvulling van zijn ‘Deontologische Code inzake dienstverlening aan de bevolking’ van 22 oktober 1997, keurde de commissie voor Reglement en Samenwerking op 11 juni een handleiding goed, waarin aangegeven wordt welke mogelijkheden een parlementslid heeft om aan sociale dienstverlening te doen.

‘Handvest van Vlaanderen’ – De voorzitter van het Vlaams Parlement, Norbert De Batselier (SP.A), stelde op 16 december een ontwerp van ‘Handvest van Vlaanderen’ voor, om het debat over een eigen Vlaamse ‘grondwet’ op gang te brengen. In een toespraak ter gelegenheid van het Feest van de Vlaamse Gemeenschap (11 juli) had De Batselier de federale overheid opgeroepen in de verklaring tot herziening van de grondwet, die in 2003 zou worden opgesteld, de mogelijkheid in te bouwen de deelstaten grondwetgevende bevoegdheid te geven, zoals dat in de meeste federale staten het geval is. Hij had aangekondigd tegen het einde van het jaar met een ontwerp tekst te komen.

Het ‘Handvest’ legde in 56 artikelen de essentiële rechten van de Vlamingen en de beleidsbeginselen van de Vlaamse overheid vast, en was daarmee ruimer dan een ‘klassieke’ grondwet. De Batselier zei dat hij zijn discussietekst zou bespreken met de fracties in het Vlaams Parlement en er tegelijk een ruime discussie met alle Vlamingen over op gang wilde brengen. Hij zou dat debat begin 2004 willen afronden met de proclamatie van een formele Vlaamse grondwet. Indien het Vlaams Parlement op dat ogenblik nog geen grondwetgevende bevoegdheid zou hebben, zou het Vlaams Parlement het ‘Handvest’ als een plechtige verklaring afkondigen in de vorm van een resolutie.

⁵ Ingevolge de Lambermontstaats hervorming heeft het Vlaams Parlement sinds 1 januari 2002 de bevoegdheid voor de controle op de regeringsmededelingen, die tot dan werd uitgeoefend door een federale parlementaire commissie, waarvan de Vlaamse regering evenwel het gezag betwistte.

Oorlogsverleden – Op 20 maart nam het Vlaams Parlement een resolutie aan “betreffende de aanbevelingen inzake het omgaan met het oorlogsverleden van Vlaanderen”. Het Vlaams Blok en Herman De Loor (SP.A.) stemden tegen, de drie NV-A’ers en Julien Demeulenaere (VLD) onthielden zich. De resolutie was een uitvloeisel van een symposium over oorlogsverleden en verzoening dat in 2001, op initiatief van de groep ‘Voorwaarts’, in het Vlaams Parlement was gehouden⁶. In de resolutie zegt het Vlaams Parlement dat “de tijd gekomen is om een nieuwe stap in de richting van de verzoening tussen alle Belgen te ondernemen”. De resolutie veroordeelt de collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog, erkent de ontsporingen bij de repressie en waarschuwt voor “ultraverrechtsing, extremisme en onverdraagzaamheid van de maatschappij”⁷. Voorzitter De Batselier van het Vlaams Parlement riep de Franstaligen op in hun parlementen een “identieke oefening” te doen en op een rationele manier collaboratie en repressie onder ogen te zien.

III. Bestuurlijke organisatie

Kerntakendebat – Het op 12 december 2001 begonnen overleg tussen de Vlaamse regering, de provincies en de gemeenten over de kerntaken van de overheid en de toewijzing daarvan aan een van de drie beleidsniveaus⁸, vorderde moeizaam. Minister-president Dewael klaagde er op 7 juni, op de persconferentie na het wekelijkse regeringsberaad, over dat er in de ambtelijke werkgroepen te veel over de verschuiving van bevoegdheden werd gesproken en te weinig over de grondvraag welke taken de overheid hoort te verrichten. Hij kondigde aan dat de Vlaamse regering op 19 juli een buitengewone vergadering zou wijden aan het kerntakendebat, om per beleidsdomein na te gaan welke overheidstaken afgestoten of in samenwerking met de privé-sector gedaan zouden kunnen worden. Die intentie bleef dode letter. Ook van het voornemen het kerntakendebat in november af te ronden, kwam niets in huis. Dat zou pas in april 2003 gebeuren.

Hervorming administratie – De hervorming van de Vlaamse administratie liep aanzienlijke vertraging op. Het was de bedoeling de vervanging van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap door dertien ministeries, met een beleidsondersteunend departement en beleidsuitvoerende intern verzelfstandigde agentschappen, op 1 januari 2003 te laten beginnen, maar op 8 november zei minister-president Dewael dat de hervorming pas tegen eind 2003 decretaal geregeld zou worden en pas na de verkiezingen van 13 juni 2004 operationeel zou worden. Op dat ogenblik was nog geen enkel van de drie ontwerpdecreten klaar die de hervorming zouden schragen (kaderdecreet Bestuurlijk Beleid, decreet over het adviesstelsel en Comptabiliteitsdecreet).

⁶ M. DEWEERDT, *a.w.*, pp. 328-329.

⁷ Voor de volledige tekst, zie *Parl. St.* VI. Parl. 997 (2001-2002), nr. 4.

⁸ M. DEWEERDT, *a.w.*, pp. 334-335.

De regering had op 8 maart beslist af te zien van haar plan om, naast de strategische adviesraden per beleidsdomein, één of meer 'metaraden' op te richten, die beleidsdomeinoverschrijdende adviezen zouden geven. Een en ander betekende dat de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) geen metaraad zou worden, maar de strategische adviesraad voor het beleidsdomein Economie en Werkgelegenheid. De SERV zou wel nog advies kunnen geven over het ontwerp van begrotingsdecreet, maar niet langer over het begrotingsbeleid⁹. Na de vergadering van het Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité (Vesoc) van 24 april werd meegedeeld dat de SERV zijn sociaal-economische overlegfunctie zou behouden.

Op 19 juli benoemde de Vlaamse regering dertien 'veranderingsmanagers' om de opdeling van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap in dertien ministeries te begeleiden.

Nog op 19 juli legde de Vlaamse regering, met het oog op onderhandelingen met de vakbonden, de krachtlijnen vast van het nieuwe beloningsbeleid voor de ambtenaren van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en enkele Vlaamse openbare instellingen (VOI's). Het loon zou niet langer afhangen van diploma's en anciënniteit. Graden en niveaus zouden worden vervangen door een functieclassificatie volgens de vereiste kennis en kunde, het probleembehandelingsvermogen en de verantwoordelijkheid van de functie. Er zouden 19 salarisklassen zijn; in elke klasse zou een loonvork van 80 tot 120% van het basissalaris gelden. Op basis van ervaring en na evaluatie van de competenties en prestaties zouden ambtenaren in een salarisklasse vooruitgang kunnen boeken.

Het nieuwe beloningssysteem zou in 2003 worden ingevoerd voor het topkader en de 'knelpuntenfuncties', en vanaf 2004 voor de hele ambtenarij. Berichten dat uit simulaties bleek dat de ambtenaren gemiddeld 10% loonsverhoging zouden krijgen, werden nadien genuanceerd.

Kiesstelsel – Tijdens een actualiteitsdebat in het Vlaams Parlement (7 mei) over het akkoord van 26 april onder de federale regeringspartijen over de hervorming van het kiesstelsel¹⁰, zei minister-president Dewael dat de meerderheidspartijen het Vlaams Parlement vanaf 2004 deels in een regionale kieskring, deels in vijf provinciale kieskringen wilden laten verkiezen. Het Vlaams Parlement kan, op grond van zijn institutionele of constitutionele autonomie, het kiesstelsel ten dele wijzigen. Daarvoor is een bijzonder decreet nodig, dat met twee derde van de stemmen moet worden goedgekeurd. De vier regeringsfracties beschikten niet over die meerderheid, maar Dewael zei niet van plan te zijn met de "democratische oppositie" over de hervorming van het kiesstelsel te willen onderhandelen.

⁹ De SERV is decretaal verplicht elk jaar in juli, dus voor de opmaak van de begroting, een advies uit te brengen over het begrotingsbeleid van de Vlaamse regering.

¹⁰ Zie in dit Jaarboek: M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2002, p. 242.

Gemeentedecreet – De Vlaamse regering keurde op 19 juli een voorontwerp van Gemeentedecreet goed, dat beoogde de autonomie van de gemeente te verruimen, het primaat van de politiek te versterken, de interne organisatie te versoepelen en de burger meer inspraak te geven¹¹.

Het voorontwerp voorzag, conform het aanvullend regeerakkoord van 9 juli 2001¹² in de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester. Anders dan minister van Binnenlandse Aangelegenheden Van Grembergen had voorgesteld¹³, zouden de burgemeester en de vice-burgemeester niet in één maar in twee ronden worden verkozen. De eerste ronde zou samenvallen met de verkiezing van de gemeenteraadsleden. Indien geen kandidaat de volstrekte meerderheid zou halen, zouden twee weken later de twee best geplaatste teams in een tweede ronde aantreden. De verkozen burgemeester zou twee weken de tijd krijgen om een bestuurscoalitie te vormen. Indien dat niet zou lukken, zou hij aangewezen zijn op 'cohabitatie' met een schepencollege van een andere 'kleur'. De burgemeester zou volgens het voorontwerp niet langer de voorzitter van de gemeenteraad zijn en zijn ambt niet mogen cumuleren met dat van parlaments- of provincieraadslid.

Schepenen zouden als college en niet langer individueel worden verkozen uit en door de gemeenteraad. Het aantal schepenmandaten zou verminderen (in heel Vlaanderen met 441). Voor een schepen zou eenzelfde cumulatiefverbod gelden als voor de burgemeester.

De gemeenteraad zou zelf zijn voorzitter verkiezen. Gemeenteraadsleden zouden het schepencollege kunnen interpellieren en met een constructieve motie van wantrouwen tot ontslag dwingen. Het inzagerecht van de raadsleden werd versterkt. Fracties zouden medewerkers in dienst kunnen nemen om hun werking te ondersteunen. Ten slotte zou de taak van de secretaris, die gemeentedirecteur zou worden genoemd, beter worden omschreven en zou de functie van ontvanger gesplitst worden in die van financieel diensthoofd en van gemeentelijk auditor. Gemeentedirecteur en financieel diensthoofd zouden de kern vormen van het managementteam dat de beleidsvoorbereiding en -uitvoering zou coördineren.

In hun advies over het voorontwerp van Gemeentedecreet kantten de Hoge Raad voor Binnenlands Bestuur en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) zich tegen de rechtstreekse verkiezing van de burgemeester. De Hoge Raad zag tegenspraak tussen de versterking van de gemeenteraad en de versterking, door de rechtstreekse verkiezing, van de persoonlijke macht van de burgemeester, en voorspelde "mediagevoelige conflicten" tussen gemeenteraad en burgemeester. De Hoge Raad stelde voor de burgemeester door de gemeenteraad te laten verkiezen.

Op 8 november keurde de Vlaamse regering het voorontwerp een tweede keer goed en stuurde het voor advies naar de Raad van State. Met de adviezen van de

¹¹ Ingevolge de Lambermontstaatshervorming zijn de gewesten sinds 1 januari 2002 bevoegd voor de organisatie van het binnenlands bestuur.

¹² M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2001, *Res Publica*, 2002, 2-3, pp. 329-331.

¹³ *Ibidem*, p. 359.

Hoge Raad en de VVSG werd geen rekening gehouden. De Vlaamse regering schrapte wel de vermindering van het aantal schepenen. Ze kwam daarmee tegemoet aan de Vlamingen in de zeven faciliteitengemeenten waar de schepenen rechtstreeks verkozen worden (Voeren en de zes randgemeenten: Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem). Uit simulaties was gebleken dat in de zes randgemeenten maar één van de vier Vlaamse schepenen zou overblijven.

Provinciedecreet – Aansluitend bij het ontwerp van Gemeentedecreet keurde de Vlaamse regering op 22 november een ontwerp van Provinciedecreet goed. Het beoogde de rol van de provincieraadsleden te versterken, de interne organisatie te versoepelen, een modern personeelsbeheer mogelijk te maken en de inspraak van de burger te verhogen. De provincieraad zou niet meer worden voorgezeten door de gouverneur, maar zelf een voorzitter kunnen verkiezen. Provincieraadsleden zouden een ruim inzagerecht en een interpellatierecht krijgen. De provincieraad zou een constructieve motie van wantrouwen kunnen indienen tegen de bestendige deputatie. Burgers zouden voorafgaand aan de zitting van de provincieraad vragen kunnen stellen aan de bestendige deputatie en zelfs punten op de agenda van de provincieraad kunnen laten zetten.

Gemeentefonds – Het decreet van 5 juli 2002 tot vaststelling van de regels inzake de dotatie en de verdeling van het Vlaams Gemeentefonds (B.S. 31 augustus 2002, tweede editie) hervormde en verhoogde de middelen van het Gemeentefonds. Aan het Gemeentefonds werden, met ingang van 1 januari 2003, de middelen toegevoegd van het Investeringsfonds, alsook het deel van het Sociaal Impulsfonds (SIF) dat over alle gemeenten werd verdeeld. Het Investeringsfonds, dat in 1991 was opgericht om de subsidies voor investeringen te groeperen, en het SIF, dat in 1996 was ingesteld om de kansarmoede te bestrijden, werden opgeheven. De basisdotatie van het Gemeentefonds (begrotingsjaar 2003) kwam daardoor op 1,543 miljard euro. Ze is gekoppeld aan de inflatie en de geraamde groei van het bruto nationaal inkomen van het betrokken begrotingsjaar.

De criteria voor de verdeling van het Gemeentefonds werden herzien, om beter rekening te houden met het belastingvermogen van de gemeente, de centrumfunctie, de bestuurskracht van kleinere gemeenten en de zorg voor de open ruimte en de landelijkheid. Het decreet voorziet in een 'fiscale penalisering', die erin bestaat dat de Vlaamse overheid vanaf 2004 een deel van de dotatie inhoudt van gemeenten met een lage fiscaliteit (aanvullende personenbelasting van minder dan 5% en opcentiemen op de onroerende voorheffing van minder dan 700). Elke gemeente kreeg de waarborg dat ze in 2003 in absolute cijfers niet minder zou ontvangen dan in 2002.

Stedenfonds en Stadsvernieuwingsfonds – Bij decreet van 13 december 2002 tot vaststelling van de regels inzake de werking en de verdeling van het Vlaams Stedenfonds (B.S. 29 januari 2003) werd een Stedenfonds opgericht om steden en

de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel te ondersteunen bij het voeren van een duurzaam stedenbeleid, dat erop gericht is de stadsvlucht te stoppen en het democratische draagvlak in de steden te verhogen. Concrete doelstellingen van het stedenbeleid zijn: de verhoging van de leefbaarheid van de steden, het tegengaan van dualisering en de verhoging van de kwaliteit van het bestuur.

Het Stedenfonds kwam, per 1 januari 2003, in de plaats van het Sociaal Impulsfonds (SIF) dat in 1996 was ingesteld om de kansarmoede te bestrijden, inzonderheid in de stedelijke achterstandswijken. Het deel van de SIF-middelen dat over alle gemeenten werden verdeeld, werd naar het Gemeentefonds overgeheveld (zie boven). Het deel dat naar het dertigtal gemeenten met de grootste kansarmoede ging (bijna 100 miljoen euro in 2002), kwam in het Stedenfonds terecht. Van het Stedenfonds gaat 10% naar de VGC. Van de rest gaat 75% naar Antwerpen en Gent, en 25% naar elf centrumsteden (Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout). Het geld wordt verdeeld op basis van het bevolkingsaantal.

Het decreet van 22 maart 2002 houdende ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten (B.S. 7 mei 2002) richtte het Stadsvernieuwingsfonds op, waarop steden een beroep kunnen doen om, samen met de particuliere sector (die minimum 30% moet en maximum 50% mag inbrengen), innoverende projecten te realiseren die de kwaliteit van de fysieke leefomgeving in bepaalde stadsdelen verbeteren. In het fonds werd 25 miljoen euro ingebracht uit het Fonds voor Eenmalige Uitgaven¹⁴. Aanvankelijk zouden de twee grote steden (Antwerpen en Gent) en de elf hierboven genoemde centrumsteden op het Stadsvernieuwingsfonds een beroep kunnen doen, maar uiteindelijk werd het ook voor 23 provinciale steden opengesteld.

OCMW – Met het decreet van 5 juli 2002 houdende wijziging van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, wat betreft de openbaarheid van de vergaderingen (B.S., 14 augustus 2002) maakte het Vlaams Parlement de vergaderingen van de raad voor maatschappelijk welzijn in principe openbaar. Alleen wanneer een tweederde meerderheid van de raadsleden anders beslist of wanneer het om personen gaat, vergadert de OCMW-raad achter gesloten deuren.

IV. Begrotingsbeleid

BTW-dispuut – De NV Aquafin kreeg op 14 januari een dwangbevel voor de betaling van 190 miljoen euro achterstallige BTW. Aquafin, een NV van publiek recht die instaat voor de afvalwaterzuivering in Vlaanderen, had sinds haar

¹⁴ Oorspronkelijk was het de bedoeling het Stadsvernieuwingsfonds te stijven met een deel van de opbrengst van de verkoop van GIMV-aandelen. De beursgang van de GIMV werd, wegens het slechte beursklimaat, evenwel afgeblazen.

oprichting in 1991 op haar facturen aan de Vlaamse overheid 6 % BTW aangerekend. Het federale ministerie van Financiën had in 2001 laten weten dat het tarief van 21 % van toepassing was. De Vlaamse regering betwistte dat en steunde het beroep dat Aquafin bij de rechtbank had ingesteld.

Het Laatste Nieuws meldde op 24 januari dat de BTW-administratie aan de federale regering had voorgesteld de navordering van de achterstallige BTW kwijt te schelden, omdat bij vier controles nooit opmerkingen waren gemaakt. Zowel de federale minister van Financiën, Reynders, als de regeringscommissaris voor de strijd tegen de grote fiscale fraude, Alain Zenner, zei in een reactie op het bericht dat de BTW-vordering niet kon worden kwijtgelaten, omdat een precedent zou worden geschapen waarop burgers zich zouden kunnen beroepen.

De kwestie kwam op 29 november ter sprake in het Overlegcomité. De federale regering toonde zich bereid door een wetswijziging het BTW-tarief voor infrastructuurwerken voor afvalwaterzuivering op 6 % te brengen, mits de Europese Commissie daarmee akkoord zou gaan. Voor de achterstallige BTW die de federale administratie navorderde, werd beslist de uitkomst van het rechtsgeding van Aquafin tegen de belastingadministratie af te wachten.

Begroting-2002 – Uit een nota van 4 februari van minister van Financiën en Begroting Dirk Van Mechelen, waar *De Financieel-Economische Tijd* op 9 februari melding van maakte, bleek dat bij de controle van de begroting voor 2002, door een overschatting van de inkomsten en een onderschatting van de uitgaven, een 'gat' van 319,2 miljoen euro zou moeten worden gedicht om aan de norm van de Hoge Raad van Financiën (HRF) – een financieringsoverschot van 337,13 miljoen euro – te voldoen. Van Mechelen relativeerde het bericht en herinnerde eraan dat de regering eind 2001, via het Fonds voor Eenmalige Uitgaven (FEU), een 'conjunctuurreserve' van 138 miljoen euro had aangelegd¹⁵.

De Vlaamse regering keurde op 29 maart de aanvullingsbegroting goed. De groeiverwachting werd verlaagd van 2 naar 1%. De kredieten aan de Vlaamse openbare instellingen (VOI's) werden met 135 miljoen euro verminderd door bij hen reserves af te romen. In plaats van de conjunctuurreserve aan te spreken, sneed de regering in alle departementen 1 % van de uitgaven weg, uitgezonderd in Onderwijs, Welzijn en Binnenlandse Aangelegenheden, waar 0,6 % werd geschrapt. Die maatregel bracht 115 miljoen euro op. Een beslissing over de zorgverzekering, waar een tekort van 20 miljoen euro dreigde te ontstaan, werd naar de opmaak van de begroting voor 2003 verschoven, maar zou uiteindelijk later geregeld worden (zie verder).

Na de begrotingsaanpassing was het oorspronkelijke overschot van 85,1 miljoen euro omgeslagen in een tekort van 100 miljoen euro. Dat was het gevolg van het feit dat de gewesten in 2002 maar 11/12de van de 'nieuwe' gewestbelastingen zouden ontvangen, die hun ingevolge het Lambermontakkoord vanaf 1 januari toekwamen. De doorstorting van die belastingen door de federale overheid

¹⁵ M. DEWEERDT, *a.w.*, p. 338.

gebeurt immers de maand na de inning. Daartegenover stond dat de overeenstemmende vermindering van de personenbelastingdotatie, die de minderinkomsten van de federale overheid compenseert, volledig zou worden doorgevoerd. Voor Vlaanderen bedroeg het eenmalige verschil meer dan 100 miljoen euro. Dat bedrag had echter geen gevolgen voor de HRF-norm¹⁶.

De regering besliste tijdens de begrotingscontrole 317,5 miljoen euro uit het FEU vrij te maken voor openbare werken (150 miljoen), de pre- en cofinanciering van NMBS-investeringen (5,6 miljoen), het Interuniversitair Micro-elektronica Centrum (IMEC, 37,5 miljoen euro), milieu-investeringen (37,5 miljoen) en de warme sanering van de varkenssector (25 miljoen), vrije internaten, scholeninfrastructuur en enkele kleinere posten (samen 62,5 miljoen euro).

Op 25 oktober besliste de regering voor 122,7 miljoen euro begrotingskredieten die ze niet zou uitgeven, de bestemming 'provisioneel krediet' te geven, zodat de som eind 2002 automatisch in het FEU terecht zou komen. Daarnaast versaste ze nog eens 25 miljoen euro naar de reserves van het Zorgfonds. Door een herschikking in haar begroting maakte minister van Welzijn Vogels 20 miljoen vrij om het tekort in de zorgverzekering bij te passen. De regering besliste ook de bicommunautaire tweetalige voorzieningen in Brussel tot het zorgverzekeringsstelsel toe te laten.

Volgens minister van Financiën en Begroting Dirk Van Mechelen sloot de Vlaamse overheid haar rekeningen over 2002 met een overschot van 271,2 miljoen euro en was haar schuld in 2002 met 650 miljoen euro verminderd tot 3,897 miljard euro. Conform de Europese ESR-begrotingsnormen, die voor het eerst van toepassing waren op het begrotingsjaar 2002 en die ook de HRF hanteerde, bedroeg het financieringsoverschot volgens Van Mechelen 210,7 miljoen euro, 12,6 miljoen meer dan de doelstelling.

Begroting-2003 – In zijn jaarlijks begrotingsadvies (10 juli) zei de SERV dat de Vlaamse regering voor het eerst de opmaak van de begroting voor het volgende jaar zou moeten beginnen zonder ruimte voor nieuwe initiatieven. Bij ongewijzigd beleid zou er in 2003 zelfs een tekort zijn van 327 miljoen euro. De sociale partners zeiden dat het 'tekort' geen reden mocht zijn om de begrotingsnormering te versoepelen. Alleen wanneer de conjunctuur zou tegenvallen, zou de schuldafbouw wat teruggeschroefd kunnen worden. *De Financieel-Economische Tijd* berichtte op 31 juli over een nota waarin minister Van Mechelen gewag maakte van een tekort van 620 miljoen euro.

Op 12 september legde de Vlaamse regering de uitgangspunten voor de begroting-2003 vast. Ze besliste uit te gaan van een economische groei van 2 %. Het verschil met de vooruitzichten van het Planbureau, dat een groei van 2,4 % verwachtte, zou als conjunctuurbuffer worden gebruikt (30 miljoen euro). Na de vergadering van de regering werd gezegd dat een tekort van 202 miljoen euro weggewerkt zou moeten worden.

¹⁶ De HRF ging ermee akkoord de begrotingsdoelstelling voor 2002 aan te passen. De Vlaamse overheid zou een overschot van nog maar 198,1 miljoen euro moeten realiseren.

Op 15 september werd de Vlaamse regering het politiek eens over de ontwerp-begroting voor 2003. Drie dagen later werden de laatste technische details geregeld. De inkomsten werden geraamd op 17,230 miljard euro, de uitgaven op 17,222 miljard euro. De ontwerp-begroting vertoonde een overschot van 8 miljoen euro. Volgens de norm van de Hoge Raad van Financiën (HRF) moest er, conform het samenwerkingsakkoord van 15 december 2000 tussen de federale regering en de deelstaatregeringen, een financieringsoverschot zijn van 324,7 miljoen euro. De ontwerp-begroting bleef daar 38 miljoen euro boven. De regering had er voor de berekening van het HRF-saldo voor het eerst rekening mee gehouden dat 1 % van de kredieten niet zou worden gebruikt. Dat 'handigheidje' van de 'onderbenutting', dat de federale regering en de andere deelstaatregeringen al langer gebruikten, was goed voor 172,2 miljoen euro.

De regering dichtte het resterende 'gat' van 202 miljoen euro door sommige betalingen meer in de tijd te spreiden, de renovatiepremies in de woningbouw (30 miljoen) af te schaffen, het PC/KD-project (computers in de scholen) niet te verlengen en te snoeien in externe consultancy bij de Vlaamse administratie. De verlaging van de successie- en de registratierechten zou minder kosten dan eerst was gedacht. De bijdrage voor de zorgverzekering voor 2003 werd verhoogd van 10 naar 25 euro, behalve voor de ca. 500.000 WIGW's (weduwen, invaliden, gepensioneerden met een laag pensioen en wezen). Tegelijk werd beslist de uitkeringen voor thuiszorg voor alle zorgbehoevenden gelijk te schakelen op 90 euro per maand, ongeacht of het om professionele of mantelzorg gaat¹⁷. De regering bevestigde de eerder gemaakte afspraak de zorgverzekering per 1 oktober 2002 uit te breiden tot de bewoners van rusthuizen en psychiatrische instellingen, die een vergoeding van 125 euro per maand kunnen krijgen. Voorts besloot de regering, bovenop de jaardotatie uit de algemene middelen, eenmalig 25 miljoen euro uit het FEU naar het Zorgfonds over te hevelen. De oppositiepartijen, de ziekenfondsen en de vakbonden hadden kritiek op de verhoging van de zorgverzekering-premie.

In de begroting werd extra geld vrijgemaakt voor het onderwijs (voor de toegezegde loonsverhoging in juni 2003 en de verhoging van de werkmiddelen en de studietoelagen), onderzoek en ontwikkeling (42 miljoen euro), het wegwerken van de wachtlijsten in de gehandicaptensector (7,5 miljoen euro) en de gemeenten (verhoging van het Gemeentefonds).

Vooruitlopend op de begrotingscontrole in de lente 2003 gaf de regering al een bestemming aan ruim 210 miljoen euro uit het FEU: 100 miljoen voor verkeersveiligheid (wegwerken van zwarte punten), 37,5 miljoen euro voor investeringen in bejaardenzorg (840 extra rusthuisbedden), 25 miljoen euro voor het milieubeleid (bodemsaneringsfonds, riolering), 25 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling en 25 miljoen voor sociale huisvesting (voor projecten met privaat-publieke samenwerking)

¹⁷ Tegelijk werd de uitkering van 125 euro geschrapt voor wie tegelijk professionele thuiszorg en mantelzorg krijgt.

In de 'Verklaring van de Vlaamse regering betreffende de algemeen maatschappelijke situatie en de krachtlijnen van de begroting 2003' die hij op 23 september in het Vlaams Parlement aflegde, verzette minister-president Dewael zich tegen een federalisering van de zorgverzekering, die hij de "eerste pijler van de Vlaamse sociale zekerheid" noemde. Op de kritiek over de verhoging van de zorgbijdrage repliceerde hij met de verwijzing naar de afschaffing van het kijk- en luistergeld, die elk Vlaams gezin 225 euro winst per jaar oplevert. "Zijn we in Vlaanderen zo verzuurd geworden dat we moeilijk doen over die verhoging met 15 euro", vroeg hij zich af. Dewael riep op tot loonmatiging en kondigde aan dat in maart 2003 een eerste Open Technologiedag zou worden gehouden, in opvolging van Flanders Technology International¹⁸. Hij zei nog dat er een ontwerpdecreet in voorbereiding was over de toekenning van fiscale voordelen aan beleggers in risicokapitaal.

Begin oktober raakte bekend dat het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) het bruto nationaal inkomen (BNI) voor de jaren 1999, 2000 en 2001 had verlaagd, van resp. 2,51 naar 2,47 %, 2,82 naar 2,22 % en 1 naar 0,5 %¹⁹. Ingevolge de koppeling van de dotatie die de gemeenschappen en de gewesten jaarlijks van de federale overheid ontvangen aan de groei van het BNI, zou de Vlaamse overheid in 2003 ongeveer 210 miljoen euro minder ontvangen dan waarin de ontwerpbeegroting voorzag. De Vlaamse regering drong aan op een verificatie van de INR-cijfers en een betere vertegenwoordiging van de deelstaten in het INR, maar aanvaardde de toepassing van de Financieringswet. In het Vlaams Parlement, waar de kwestie op 23 oktober ter sprake kwam, zei minister Van Mechelen dat hij de ontwerpbeegroting voor 2003 niet zou aanpassen, maar met de minderinkomsten wel rekening zou houden bij de aanpassing van de begroting, in het voorjaar 2003.

Fiscale maatregelen – Het Vlaams Parlement keurde op 16 januari het ontwerpdecreet goed dat, met ingang van 1 januari 2002, de registratierechten in het Vlaamse Gewest verlaagt van 12,5 naar 10 % en, voor bescheiden woningen ('klein beschrijf') van 6 naar 5 %. Voorts stelde het decreet van 1 februari 2002 houdende wijziging van het Wetboek der registratie-, hypotheek en griffierechten (B.S. 28 februari 2002) bij de aankoop van een eerste woning de eerste schijf van 12.500 euro van de aankoopprijs vrij van registratierechten. Het regelde ten slotte de 'meeneembaarheid' van eerder betaalde registratierechten, met een maximum van 12.500 euro per transactie.

¹⁸ *De Standaard* had op 11 april gemeld dat Flanders Technology International een stille dood was gestorven. De negende editie van de technologiebeurs had in de lente 2002 moeten plaatshebben, maar in 2001 was, zonder daar ruchtbaarheid aan te geven, beslist het project stop te zetten. De eerste tweejaarlijkse technologiebeurs had in 1983 plaats, in het kader van de 'Derde industriële revolutie in Vlaanderen' (DIRV) van toenmalig minister-president Gaston Geens. In 1993 werd beslist de beurs om de drie jaar te houden. In 1999 was het aantal exposanten en bezoekers onder de verwachting gebleven.

¹⁹ Zie hiervoor ook in dit Jaarboek: M. DEWEERDT, *Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2002*, p. 232.

Met terugwerking tot 1 januari 2002 schafte het decreet van 29 maart 2002 houdende invoering van het nultarief inzake het kijk- en luistergeld (B.S. 27 april 2002) het kijk- en luistergeld feitelijk af (voor de wettelijke afschaffing is de Vlaamse overheid niet bevoegd). De Vlaamse regering had de maatregel in haar 'Septemberverklaring' van 1 oktober 2001 in het vooruitzicht gesteld.

Het decreet van 20 december 2002 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2003 (B.S. 31 december 2002, vierde editie) voorziet in de tijdelijke vermindering, van 1 januari 2003 tot 31 december 2005, van de schenkingsrechten voor bouwgronden. In de rechte lijn en tussen echtgenoten werden de heffingspercentages tot en met de schijf van 100.000 tot 150.000 euro met telkens 2 procentpunten verlaagd. Voor schenkingen tussen andere personen werd het tarief voor de schijf tot 150.000 euro met 10% verminderd. Met de maatregel hoopte de Vlaamse overheid de schenking van bouwgronden door ouders of familieleden aan te moedigen, om het jonge gezinnen makkelijker te maken hun bouwplannen te realiseren.

Hetzelfde programmadecreet voerde vanaf het aanslagjaar 2003 vrijstelling en vermindering van de onroerende voorheffing in voor bepaalde verbouwingen. Bij de omvorming van een klein handelspand tot een woning is er gedurende drie jaar vrijstelling van de onroerende voorheffing. Bij de renovatie van een verwaarloosde of onbewoonbare woning geldt het nieuwe, hogere kadastraal inkomen pas na 5 jaar en blijft de eigenaar gedurende die tijd onroerende voorheffing betalen op het oude, lagere kadastraal inkomen.

Ten slotte voerde het programmadecreet voor de successierechten een gunstregeling in voor zwaar gehandicapten (vrijstelling van successierechten tot, afhankelijk van de leeftijd, 54.000 euro [rechte lijn] of 18.000 euro [andere gevallen]). Het voordelige tarief voor erfenissen in rechte lijn (3%) werd uitgebreid voor legaten tussen pleegouders en pleegkinderen.

V. Economie en werkgelegenheid

Actieplan Ondernemen – Minister van Economie Gabriëls stelde op 23 januari een 'Actieplan Ondernemen' voor om de groei van de bedrijven in Vlaanderen te versterken. Het paste in de doelstelling van het Pact van Vilvoorde om Vlaanderen tegen 2010 uit te bouwen tot een van de meest aantrekkelijke regio's in de EU voor de ontwikkeling van ondernemingsactiviteiten. Het Actieplan, voor de periode 2002-2003, werd in overleg met de ondernemersorganisaties opgesteld. Het bevatte vijf krachtlijnen: versterking van de financiële structuur van de bedrijven; bevordering van het ondernemerschap; vermindering van de administratieve lastendruk; internationaal ondernemen; ruimte om te ondernemen.

Om de financiële structuur van de bedrijven te versterken, stelde Gabriëls voor de afvalwaterheffing voor bedrijven met 30 miljoen euro te verlagen. Wel zou de

lastenverlaging gekoppeld worden aan duurzaamheidsvoorwaarden²⁰. Om beleggingen van particulieren in risicokapitaal fiscaal aan te moedigen, zou 10 miljoen euro worden vrijgemaakt.

Voor de bevordering van het ondernemerschap zou het budget voor adviescheques vertienvoudigd worden tot 5 miljoen euro. Met de cheques zouden bijna duizend kleine bedrijven externe expertise kunnen aantrekken tegen verminderde prijs. Studenten aan hogescholen en universiteiten zouden kunnen deelnemen aan een ondernemingsplanwedstrijd.

De verlaging van de administratieve drempel zou vorm krijgen in de oprichting van een Huis van de Vlaamse Economie als 'uniek fysiek loket' in elke provincie. De vernieuwde website Ondernemen in Vlaanderen zou het 'uniek virtueel loket' van de ondernemingen worden.

In de krachtlijn 'Internationaal ondernemen' werd de fusie van Export Vlaanderen en de Dienst Investeren in Vlaanderen tot 'Flanders Investment and Trade' (FIT) in het vooruitzicht gesteld²¹. De nieuwe instelling zou het enige aanspreekpunt worden voor exportbevordering.

Om meer ruimte te creëren om te ondernemen, zou er een urgentieprogramma komen om 56 bedrijventerreinen bouwrijp te maken. Niet-aangesneden niet-strategische reserves van bedrijventerreinen en niet meer gebruikte verlaten sites zouden op de markt worden gebracht.

Ondersteuningsbeleid – Op 4 oktober begon in de commissie voor Economie en Werkgelegenheid van het Vlaams Parlement de bespreking van het ontwerp van kaderdecreet over het economisch ondersteuningsbeleid, dat de regelgeving voor de expansiesteun vereenvoudigde en moderniseerde, en in overeenstemming bracht met de Europese richtlijnen. Bij de toekenning van overheidssteun aan bedrijven zou met een gesloten in plaats van een open budget worden gewerkt. De toekenning zou gebeuren volgens een 'call-systeem', waarbij bedrijven die op steun een beroep willen doen, met elkaar in competitie treden. Het ontwerpdecreet zou in 2003 door het Vlaams Parlement worden goedgekeurd.

²⁰ In de commissie voor Leefmilieu van het Vlaams Parlement kantten de SP.A en Agalev zich op 21 februari tegen de vermindering van de afvalwaterheffing voor bedrijven. Minister van Leefmilieu Dua zei dat het plan van Gabriëls indruiste tegen de Europese regel 'de vervuiler betaalt' en "zeker niet doorgevoerd kan worden".

²¹ Op 19 april werd bekend dat Marc Van Craen wegging als algemeen directeur van Export Vlaanderen, twee jaar na zijn aanstelling. Officieel verluide dat federaal minister van Buitenlandse Zaken Michel de gedetacheerde diplomaat terugriep, maar in CD&V-kringen werd gesuggereerd dat Van Craen, die als christen-democraat bekend stond, opzij werd geschoven. Begin 2002 had minister Gabriëls al Jean-Pierre Vandelloo, de topman van de Dienst Investeren in Vlaanderen, ontslagen. Vandelloo zou eveneens van CD&V-strekking zijn. Van Craen werd in juli opgevolgd door Christian Vermeulen, die sinds 1999 lid was van het directiecomité van Agfa-Gevaert. Vermeulen was de vierde manager sinds de Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel in 1996 werd opgevoerd tot Export Vlaanderen.

Werkgelegenheidsakkoord – Nadat de Interministeriële Conferentie voor de Werkgelegenheid op 21 februari beslist had twee van de vijf aanmoedigingspremies uit het Vlaamse Werkgelegenheidsakkoord 2001-2002 te 'federaliseren'²², rees er onder de Vlaamse sociale partners een dispuut over de bestemming van het geld dat daardoor was vrijgekomen. De vakbonden wilden dat het geld gebruikt zou worden om het (niet-gefederaliseerde) zorg- en opleidingskredietstelsel te versterken, het Vlaams Economisch Verbond vond dat een deel van de middelen naar economische maatregelen zou moeten gaan. Afgesproken werd de kwestie bij de evaluatie van het Werkgelegenheidsakkoord, in het najaar, te regelen. Voordien evenwel hadden de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement bij de aanpassing van de begroting van 2002 het krediet voor de aanmoedigingspremies met 8,4 miljoen euro verminderd. Het grootste deel van het op die manier vrijgekomen geld ging naar het Herplaatsingsfonds om ex-Sabena-werknemers aan een baan te helpen.

Op 11 oktober, tastten minister-president Dewael en de sociale partners de slaagkansen en contouren van een Werkgelegenheidsakkoord voor 2003-2004 af. Dewael vroeg de maatregelen uit het Werkgelegenheidsakkoord 2001-2002, meer bepaald de opleidingscheques en de aanmoedigingspremies, te evalueren. Vakbonden, werkgevers en ondernemers zeiden met de onderhandelingen te willen wachten tot er duidelijkheid zou zijn over de resultaten van het federale overleg over een sociaal akkoord voor 2003-2004 en over de som die de Vlaamse regering voor een nieuw Werkgelegenheidsakkoord wenste vrij te maken. De Vlaamse regering liet verstaan de voorstellen van de sociale partners af te wachten alvorens een beslissing te nemen over de beschikbare middelen. Als gevolg van een en ander zou het sociale overleg op het Vlaamse beleidsniveau pas na de jaarwisseling op gang komen.

Uit de evaluatie van het Werkgelegenheidsakkoord 2001-2002 in het Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité (Vesoc), op 21 oktober, bleek intussen dat tot eind september 8.202 werknemers een aanmoedigingspremie hadden aangevraagd, waarvan 98% voor een of andere vorm van zorgkrediet. Voor een opleidingskrediet waren er amper 121 aanvragen. Van de 3 miljoen opleidingscheques waren er eind september nog maar 525.900 uitgegeven.

Vlaamse CAO's – De Raad van State bracht op 28 maart advies uit over het ontwerpdecreet over de algemeenverbindendverklaring van sectorale akkoorden over gewest- en gemeenschapsaangelegenheden, dat de Vlaamse regering op 16 februari 2001 principieel had goedgekeurd. De vakbonden hadden het ontwerpdecreet overbodig genoemd en gezegd dat het bestaande juridische kader volstond om over gewestmateries sociale akkoorden te sluiten.

In zijn advies zei de Raad van State dat er geen bevoegdheidsprobleem rees. Hij stelde integendeel dat enkel de gewesten en de gemeenschappen collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO's) die handelen over gewest- resp. gemeenschaps-

²² Zie in dit Jaarboek: M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2002, p. 285.

materies algemeen verbindend kunnen verklaren. Volgens de Raad van State is, ingevolge de staatshervorming, de federale regering "niet langer bevoegd om (bepalingen van) collectieve arbeidsovereenkomsten die betrekking hebben op aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheden van de gemeenschappen en de gewesten algemeen verbindend te verklaren". De Raad van State beklemtoonde wel dat de organisatie van het sociaal overleg, dat de totstandkoming van CAO's voorafgaat, een federale bevoegdheid is gebleven.

Het advies lokte uiteenlopende reacties uit. Het ABVV, dat zich het felst tegen 'Vlaamse CAO's' had gekant, zei dat de bekrachtiging van CAO's door de gewesten en gemeenschapsregeringen de "laatste stap" was die aanvaard kon worden en kante zich tegen de creatie van eigen Vlaamse sociale overlegorganen. Het ACV zei de bevoegdheidsverdeling te aanvaarden, maar er geen voorstander van te zijn nieuwe overlegstructuren in het leven te roepen. Het VEV en de Unie van Zelfstandige Ondernemers (Unizo) waren van oordeel dat het advies er de sociale partners zou moeten toe aanzetten een debat te voeren over de (re)organisatie van het sociaal overleg. De meeste sociale partners hadden vragen over de praktische gevolgen van de eventuele goedkeuring van het ontwerpdecreet van de Vlaamse regering.

Nadat de Vlaamse regering het ontwerpdecreet bij het Vlaams Parlement had ingediend, riep federaal minister van Werkgelegenheid Onkelinx de sociale partners en haar regionale ambtgenoten bijeen voor overleg op 18 juni. Omdat de Waalse gewestregering niet geneigd was een gelijkkluidend decreet uit te vaardigen, suggereerde Onkelinx de algemeenverbindendverklaring van CAO's te schrappen. De vergadering eindigde zonder besluit.

Op 4 september meldde *De Standaard* dat er een compromis in de maak was: afhankelijk van de inhoud, zouden CAO's door ofwel de federale regering, ofwel de gewestregeringen, ofwel de federale regering én de gewestregeringen worden bekrachtigd. Die regeling impliceerde dat alle gewesten een 'CAO-decreet' zouden uitvaardigen. In *De Financieel-Economische Tijd* (14 september) zei de Waalse minister van Werkgelegenheid, Marie Arena, dat de Waalse regering dat niet van plan was. Volgens haar was de bekrachtiging van CAO's een federale bevoegdheid en konden de gewestregeringen enkel mee ondertekenen.

Op 20 september sloten de federale regering en de gewestregeringen een samenwerkingsakkoord "over de bindende kracht van collectieve arbeidsovereenkomsten". In het akkoord verbond de federale overheid er zich toe alle CAO's op de website van de federale overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg te publiceren. Wanneer zij dat nodig achten, kunnen de gewesten en de gemeenschappen de bepalingen van de CAO's die op hun bevoegdheid betrekking hebben, algemeen verbindend verklaren.

In een persbericht over het samenwerkingsakkoord zei Onkelinx dat de CAO's "ondeelbaar" zijn en dat de gewestministers enkel een tweede handtekening onder het federale besluit over de algemeenverbindendverklaring kunnen zetten. Tijdens de bespreking van het ontwerpdecreet in het Vlaams Parlement noemde de Vlaamse minister van Werkgelegenheid, Renaat Landuyt, de verklaring van

Onkelinx "een laatste federale stuiptrekking". Hij zei dat de Vlaamse regering van elke CAO zou nagaan of ze bepalingen bevat die betrekking hebben op gemeenschaps- of gewestbevoegdheden, en in voorkomend geval zou beslissen die bepalingen al dan niet algemeen verbindend te verklaren. Landuyt beklemtoonde dat van medeondertekening geen sprake was. Als de Vlaamse regering delen van een CAO algemeen verbindend verklaart, zou dat gebeuren met een apart besluit, dat los van het federale besluit in het *Belgisch Staatsblad* zou worden gepubliceerd. Het Vlaams Parlement keurde het ontwerpdecreet op 20 november goed. Met een amendement was het toepassingsgebied uitgebreid: niet alleen bepalingen in CAO's voor een bedrijfstak kunnen door de Vlaamse regering algemeen verbindend worden verklaard, maar ook bepalingen in CAO's voor verschillende bedrijfstakken. Het decreet van 29 november 2002 houdende de algemeen verbindend verklaring van akkoorden tussen werknemers- en werkgeversorganisaties betreffende gemeenschaps- en gewestaangelegenheden werd op 17 december 2002 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd. De Waalse regering tekende er in 2003 vernietigingsberoep tegen aan.

VDAB – Het decreet van 28 juni 2002 betreffende de oprichting van de vennootschappen T-Groep en Werkholding (B.S. 11 juli 2002) maakte de vier commerciële diensten los van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). Het uitzendkantoor T-Interim, VDAB-Consult (werving en selectie), VDAB-Outplacement en de commerciële beroepsopleiding werden ondergebracht in de naamloze vennootschap T-Groep, waarvan de aandelen volledig in handen zouden komen van Werkholding, die de vorm van een naamloze vennootschap met sociaal oogmerk zou krijgen. Het decreet was een eerste stap in de hervorming van de VDAB die in het regeerakkoord in het vooruitzicht was gesteld. In een tweede fase zouden de niet-commerciële beroepsopleiding en de arbeidsmarktbe-middeling in twee aparte entiteiten worden ondergebracht, die overkoepeld zouden worden door de Werkholding.

VI. Infrastructuur en mobiliteit

Deurganckdok – Op grond van het decreet van 14 december 2001 voor enkele bouwvergunningen waarvoor dwingende redenen van groot algemeen belang gelden, het zogenaamde Nooddecreet²³, verleende de Vlaamse regering op 18 maart elf stedenbouwkundige vergunningen voor de bouw van de kaaimuren van het Deurganckdok (op de Linkerscheldeoever), de baggerwerken en terreinop-hogingen, een leefbaarheidsbuffer rond het dorp Doel, de ontsluitingswegen, de spoorinfrastructuur en drie natuurcompensatiegebieden. Conform het Nooddecreet bekrachtigde het Vlaams Parlement op 27 maart de bouwvergunningen (decreet van 29 maart 2002, B.S. 30 maart 2002, tweede editie). Daardoor was tegen

²³ M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2001, *Res Publica*, 2002, 2-3, pp. 341-342.

de toekenning van de vergunningen geen beroep mogelijk bij de Raad van State en konden de werken, die stillagen sinds de schorsing door de Raad van State, op 7 maart 2001, van eerdere vergunningen, hervat worden.

De kortgedingrechter van Dendermonde wees op 27 mei het verzoek af van het actiecomité Doel 2020 om de werken aan het Deurganckdok opnieuw te laten stilleggen. Volgens de rechter was de urgentie niet bewezen en liepen er bovendien bodemprocedures bij de rechtbank van eerste aanleg, de Raad van State en het Arbitragehof.

Op 26 juni verwierp het Arbitragehof het verzoek van enkele tientallen inwoners van Doel om het Nooddecreet te schorsen. Volgens het arrest zou de schorsing van het decreet het algemeen belang en het belang van de haven van Antwerpen meer nadeel berokkenen dan de Doelenaars bij niet-schorsing zouden lijden. Over het verzoek het decreet te vernietigen, zou het Arbitragehof pas in 2003 uitspraak doen.

Op 30 juli schorste de Raad van State de wijziging van het gewestplan Sint-Niklaas-Lokeren van 25 september 2000, op grond waarvan minister van Ruimtelijke Ordening Van Mechelen al op 13 juni 2000 een bouwvergunning voor het Deurganckdok had gegeven. Die vergunning was op 7 maart 2001 door de Raad van State vernietigd. Door de schorsing van de gewestplanwijziging, die Doel de bestemming zeehaven- en industriegebied had gegeven, werd Doel opnieuw woongebied en kon er, in principe, opnieuw gebouwd en verbouwd worden. Ingevolge het Nooddecreet had de schorsing geen gevolgen voor de bouw van het Deurganckdok.

Op 27 november verwierp het Arbitragehof het verzoek van de gemeente Beveren (waarvan Doel een deelgemeente is) en een groot aantal inwoners van Doel om het bekrachtigingsdecreet van 29 maart 2002 te schorsen. Het Arbitragehof verwees in zijn arrest opnieuw naar het algemeen belang en naar het nadeel dat de Antwerpse haven door de schorsing zou lijden.

BAM – Om de verkeersinfrastructuur in en om Antwerpen te realiseren, financieren en beheren, werd bij decreet van 13 december 2002 (*B.S.* 19 februari 2003) de naamloze vennootschap van publiek recht Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel (*BAM*) opgericht.

In overleg met de provincie en de stad Antwerpen had de Vlaamse overheid in 1998 een 'masterplan' opgesteld om de verkeerscongestie op te lossen die de bereikbaarheid van de Antwerpse regio bedreigt. Het plan bevat een reeks projecten die als prioritair werden beschouwd om de mobiliteit in het Antwerpse te verbeteren: de Oosterweelverbinding die, met een tunnel onder de Schelde, de Ring moet dichtmaken; de herinrichting van de Leien; de intunneling van de kruispunten op de Singel; de verlenging van enkele tramlijnen; de verbreding van het Albertkanaal; de renovatie van enkele sluizen in de haven. De kostprijs van het masterplan werd op 1,45 miljard euro geraamd, exclusief BTW. Voor de financiering zou een beroep worden gedaan op tolheffing en publiek-private samenwerking (*PPS*).

Naast de PPS, was het gebrek aan ambtenaren en aan gespecialiseerde kennis bij de Vlaamse administratie, alsook de noodzaak aan coördinatie van de investeringsprojecten waar verschillende overheden en administratieve diensten bij betrokken zijn, aanleiding voor de oprichting van de BAM. Volgens het decreet staat de BAM in voor de financiering, de realisatie, het beheer en de exploitatie van de verkeersinfrastructuur in de Antwerpse regio met het oog op de bevordering van de mobiliteit. Voor de uitvoering van die opdrachten kan de BAM eigen vennootschappen oprichten of participeren in bestaande vennootschappen en andere rechtspersonen. De Vlaamse overheid moet ten minste de helft plus één van de aandelen van de BAM in handen hebben. Andere mogelijke aandeelhouders zijn gemeenten, provincies, intercommunale verenigingen en openbare instellingen.

Regionale luchthavens – De Vlaamse regering besliste op 31 mei de managementcontracten voor de regionale luchthavens van Deurne en Oostende op te zeggen. Op 19 oktober 2001 had de regering het beheer van de luchthavens voor vijf jaar uitbesteed aan Ernst & Young ETM (Deurne) en Biac (Oostende). De beslissing de contracten op te zeggen, was gebaseerd op een rapport van het Rekenhof, dat verscheidene onregelmatigheden had vastgesteld. Zo werden essentiële vormvereisten niet nageleefd en hadden de inschrijvers op bepaalde punten wettelijk verboden voorbehoud gemaakt. De Vlaamse regering zei na de opzegging van de contracten elk van de luchthavens in een dienst met afzonderlijk beheer (DAB) te zullen onderbrengen.

Op 19 juli gaf de Vlaamse regering de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) de opdracht met het Antwerpse zakenleven te onderhandelen over een publiek-private samenwerking (PPS) voor het in een tunnel brengen van de Krijgsbaan in Deurne. De intunneling van de Krijgsbaan was volgens een rapport van Ernst & Young ETM, dat in mei aan de Vlaamse regering was bezorgd, nodig om de start- en landingsbaan van de luchthaven van Deurne maximaal te kunnen gebruiken, en zo enerzijds aan nieuwe internationale veiligheidsvoorschriften te voldoen en anderzijds de rendabiliteit van de zakenluchthaven te verzekeren. De Vlaamse regering zei bereid te zijn de tunnel te bouwen, op voorwaarde dat de particuliere sector ten minste de helft van de kostprijs, die op 25 miljoen euro werd geraamd, zou dragen. De PMV moest tegen eind 2002 verslag uitbrengen aan de Vlaamse regering.

In een gesprek met de zakenzender Kanaal Z zei minister-president Dewael op 20 december dat het Havenbedrijf van Antwerpen en enkele particuliere bedrijven toegezegd hadden 12,5 miljoen euro bijeen te brengen voor de cofinanciering van de intunneling van de Krijgsbaan. Aan de inbreng werden wel enkele voorwaarden gekoppeld, onder meer het bouwrijp maken van 25 ha bedrijventerreinen op de luchthaven voor de bouw van kantoren.

Westerscheldeverdieping – Op 4 maart ondertekenden minister van Mobiliteit en Openbare Werken Stevaert en de Nederlandse minister van Verkeer en Waterstaat, Netelenbos, in Vlissingen een ‘memorandum’ waarin overeengekomen werd

binnen twee jaar naar een akkoord te streven over de verdere verdieping van de Westerschelde. Het Vlaams Parlement had in 2001 een resolutie aangenomen waarin stond dat de vaargeul zou moeten worden verdiept van 11,6 naar 12,8 meter²⁴.

Telenet – Na maandenlang onderhandelen kreeg Telenet Holding, die met de nv's Telenet Operaties en Telenet Vlaanderen via de kabel telefoon- en internetdiensten aanbiedt in Vlaanderen, begin juli van een bankenconsortium een lening van 1,25 miljard euro voor de aankoop (voor 944 miljoen euro) van het kabelnet van de gemengde intercommunales. Het telecombedrijf, dat op initiatief van de Vlaamse regering-Van den Brande II (1995-1999) was opgericht, had de lening nodig omdat de Amerikaanse telecomgroep Callahan Associates International, die in februari 2001 toegezegd had een belang van 54,2 % in Telenet Holding en van 53,5 % in het kabelnet van de gemengde intercommunales te nemen²⁵, daarvoor niet het nodige geld bij elkaar kreeg. Telenet had geen geld voor de geplande overname van het kabelnet. Doordat het enkel telefonie en internettoegang kon aanbieden, was het bedrijf begin 2002 in financiële moeilijkheden gekomen. Om daaraan het hoofd te bieden, verhoogde het zijn tarieven en schraptte het 110 van de 900 banen.

Callahan had in maart uitstel van betaling gevraagd en gekregen voor de overname van het kabelnet. Minister-president Dewael zei op 13 maart dat de Vlaamse overheid niet van plan was Telenet financieel te steunen en ook geen verzoek in die zin had ontvangen. Onder de dreiging van het management met een gerechtelijk akkoord, hadden de aandeelhouders van Telenet Holding op 17 maart ingestemd met een kapitaalverhoging van 172 miljoen euro (70 miljoen van Callahan, 70 miljoen van Electrabel, 15 miljoen van de GIMV, 15 miljoen van de in het Financieel Consortium verenigde kleine aandeelhouders en 2 miljoen van de zuivere intercommunales) en met de omzetting van 500 miljoen euro aan obligaties in aandelen. Het belang van Callahan in Telenet Holding was daardoor verwaterd tot 24 %.

VII. Milieubeleid en ruimtelijke ordening

Kwetsbare gebieden – Hoewel de Vlaamse regering op 21 december 2001 beslist had de afbakening van supplementaire kwetsbare landbouwgebieden, waar de strengste bemestingsnormen gelden, uit te stellen met het oog op overleg met de landbouworganisaties en de milieubeweging²⁶, diende ze de kaart die minister van Leefmilieu Dua had opgemaakt, toch bij de Europese Commissie in. De Boerenbond reageerde daar op 11 januari furieus op. De Vlaamse regering zei dat het om een voorlopige kaart ging, die enkel om procedureredenen was ingediend. De

²⁴ M. DEWEERDT, *a.w.*, p. 342.

²⁵ *Ibidem*, p. 343.

²⁶ *Ibidem*, p. 346.

Europese Commissie had geëist dat tegen uiterlijk 21 december 2001 additionele kwetsbare gebieden werden aangewezen.

Op de voorlopige kaart had Dua het areaal kwetsbare gebieden uitgebreid van 52.995 tot 394.545 ha, iets meer dan de helft van de cultuurgrond die bij de Mestbank was geregistreerd (684.722 ha). De landbouwersorganisaties, die steun vonden bij de VLD, verzetten zich tegen een dergelijk ruime uitbreiding. Ze zeiden dat er onvoldoende plaatsen waren waar het nitraatgehalte werd gemeten om de kwetsbare gebieden precies te kunnen afbakenen. Volgens de milieubeweging zou daarentegen heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied moeten worden aangeduid om de doelstelling van de Europese Nitraatrichtlijn (maximum 50 mg nitraat per liter grond- of oppervlaktewater vanaf 1 januari 2003) te halen.

In februari voerden de Boerenbond en het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) enkele kleinere acties tegen de afbakening van extra kwetsbare gebieden. Op 14 maart kwamen op diverse plaatsen in Vlaanderen naar schatting 6.000 boeren, meestal met tractoren, op straat. Een voor 20 maart geplande rondetafelconferentie van de Vlaamse regering met de landbouworganisaties en de milieubeweging werd op de valreep uitgesteld, omdat het interne overleg in de regering nog niet voldoende was opgeschoten. Minister Dua had intussen een nieuwe kaart getekend waarop 365.000 ha landbouwgrond als kwetsbaar werd beschouwd. Voor de VLD ging dat nog te ver.

Op 21 maart kwam het tot een aanvaring tussen Dewael en Dua. De minister-president ontving de voorzitter van de Boerenbond en van het ABS, en zei nadien aan de pers naar de Europese Commissie te willen gaan met een beperkte kaart waarop enkel de gebieden stonden waarover geen betwisting bestond. Hij steunde de eis van de landbouworganisaties voor een snelle uitbreiding van het nitraatmeetnet, op grond waarvan de kaart tegen eind 2003 zou kunnen worden aangepast en het areaal kwetsbare gebieden eventueel zou kunnen worden uitgebreid. Intussen zou Vlaanderen met voortgangsrapporten aantonen dat er van de toepassing van de Nitraatrichtlijn werk werd gemaakt. Dua noemde de handelwijze van Dewael "weinig collegiaal". De rel kreeg 's anderendaags een vervolg op de reguliere vergadering van de regering, waar het tot een hevige woordenwisseling kwam. Afgesproken werd tegen Pasen een oplossing voor de kwestie te zoeken, maar dat voornemen kon niet gerealiseerd worden.

Op 4 april had Dewael een onderhoud met de Bond Beter Leefmilieu, de koepel van de milieu- en natuurorganisaties. Dua, die met vakantie was, reageerde opnieuw boos op het initiatief.

Twee weken later, op 29 april, werden Dewael en Dua het er principieel over eens 311.252 ha of 46 % van de cultuurgrond als kwetsbaar gebied af te bakenen en die beslissing bij de Europese Commissie te verdedigen. Afgesproken werd voorts het nitraatmeetnet uit te breiden, zowel voor het grond- als voor het oppervlaktewater, met het oog op de jaarlijkse aanpassing van de kaart. In de niet-kwetsbare gebieden zou een reeks bewarende maatregelen verdere nitraatvervuiling moeten tegengaan. De uitrijperiode, waarin mest op de cultuurgrond mag worden aangebracht, zou met een week worden ingekort (tot 15 in plaats van

21 september). De bemestingsnorm voor grasland werd verlaagd om het gebruik van kunstmest in te perken. Landbouwers zouden worden aangemoedigd na de oogst een groenbemester te zaaien, om het verlies aan nitraten naar water in het najaar te beperken.

De Vlaamse regering bekrachtigde op 15 mei het principeakkoord van 29 april en keurde het besluit daarover, na advies van de Raad van State, op 14 juni goed. Dewael en Dua verdedigden op 12 december, tijdens een onderhoud met Margot Wallström, die in de Europese Commissie bevoegd is voor Leefmilieu, het mestbeleid in het algemeen en het besluit over de afbakening van de kwetsbare gebieden. De 'flankerende maatregelen' zouden in 2003 in een decreet worden opgenomen.

Zomerakkoord – De meningsverschillen tussen groenen en liberalen over de afbakening van de kwetsbare gebieden, waren intussen uitgedijd naar andere aspecten van het milieu- en ruimtelijkeordeningsbeleid.

Agalev maakte er zich druk over dat dossiers van minister Dua, inzonderheid de afbakening van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het ontwerpdecreet over het integraal waterbeleid, door de liberale ministers werden tegengehouden. De VLD drong aan op de snelle ontwikkeling van bedrijventerreinen en het versneld aansnijden van woonuitbreidingsgebieden, twee onderwerpen die bij de groenen gevoelig lagen.

In een interview met *De Standaard* (25 mei) zei minister van Economie Gabriëls dat er ook landbouw- en groengebied zou moeten worden ingepalmd om tegen 2007 de 7.000 ha supplementaire bedrijventerreinen te realiseren waarin het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) voorzag. Agalev, dat die dag in Gent in congres bijeenwas, reageerde negatief. Minister Dua sprak van een "absurd idee". Politiek secretaris Geysels zei, verwijzend naar het regeerakkoord over de uitbreiding van het areaal natuurgebied met 38.000 ha, dat het idee "onbespreekbaar" was. VLD-voorzitter De Gucht nuanceerde in het VTM-journaal (26 mei) de verklaring van Gabriëls. Hij zei dat er geen natuurgebied zou worden opgeofferd voor bijkomende industrieterreinen. Indien op sommige plaatsen natuurgebied zou worden omgezet in industriegebied, zou dat elders gecompenseerd moeten worden.

Op een debat over 'Ondernemen in 2020' op 29 mei zei minister-president Dewael dat de woonuitbreidingsgebieden versneld op de markt zouden moeten worden gebracht om de stijging van de grondprijs te temperen en de economie aan te zwengelen. Agalev zei dat er geen tekort was aan bouwgrond en dat in een honderdtal gemeenten 100.000 onbebouwde kavels beschikbaar waren.

In *De Standaard* van 5 juni haalde Dua fel uit naar Dewael. Ze verweet hem niet langer zijn rol als coach te spelen. "Ik ben de eerste minister die door de minister-president gestalkt word", zei Dua. En ook: "De oppositie zit in de regering, in de persoon van de minister-president".

Dewael riep meteen het kernkabinet bijeen, omdat hij verwachtte na de middag, tijdens het vragenuurtje in het Vlaams Parlement, vragen te krijgen over de verklaringen van Dua. De vergadering ging echter niet door, omdat aan het begin

van een gepland actualiteitsdebat over de afbakening van de kwetsbare gebieden tijdens de ochtendzitting van het Vlaams Parlement, de CD&V-fractie de aanwezigheid van Dewael vorderde. Ze kreeg daarvoor de steun van voorzitter De Batselier van het Vlaams Parlement. Na een schorsing van de vergadering en overleg onder de meerderheidsfracties legde Dewael namens de regering een korte verklaring af. Hij noemde de uitspraken van Dua "overtrokken" en zei dat ze voorbijgingen aan het inhoudelijke debat. Dewael zei dat hij sinds enkele weken bilaterale gesprekken voerde met de meerderheidsfracties over "enkele moeilijke punten" in het milieubeleid en de ruimtelijke ordening, en dat die oefening "wat zenuwachtigheid" veroorzaakte.

De oppositie nam geen genoegen met de verklaring en eiste dat Dewael de vertrouwenskwestie stelde. Omdat de meerderheid dat afwees, bleven CD&V, het Vlaams Blok en de N-VA afwezig van de middagzitting van het Vlaams Parlement. Na het wekelijkse regeringsberaad van 7 juni zei Dewael dat alle ministers het erover eens waren dat een aanvaring als die tussen hem en Dua "niet voor herhaling vatbaar is". Hij kondigde aan dat de regering op 21 juni de hangende milieu- en ruimtelijkeordeningskwesties zou beslechten.

Na enkele dagen van intens overleg in een werkgroep onder leiding van Jan Kerremans, de kabinetschef van Dewael, keurde de Vlaamse regering tijdens de wekelijkse reguliere vergadering van 21 juni na zeven uur discussie een 'synthesenota' goed. Het zogenaamde Zomerakkoord bepaalde dat eigenaars van zonevreemde bedrijven rechtszekerheid zouden krijgen, onder meer het basisrecht een bestaand, hoofdzakelijk vergund gebouw te verbouwen binnen het bestaande bouwvolume. De Vlaamse regering zou alles in het werk stellen om tegen 2007 7.000 ha bedrijventerreinen te realiseren en om de 'knelpunten' die de voorgaande maanden geïnventariseerd waren, bij voorrang op te lossen. De sanering van verlaten bedrijfsterreinen ("brown fields") zou worden versneld. Voor de sanering van vervuilde gronden zou een Bodemsaneringsfonds worden opgericht, dat voor de helft door de overheid en voor de helft door de bedrijven zou worden gestijfd. Het Bodemsaneringsdecreet zou worden omgevormd tot een Bodembeschermingsdecreet.

De financiering van het afvalbeleid zou nog maar op twee manieren gebeuren: volgens het beginsel 'de vervuiler betaalt' en vanuit de algemene middelen. De derde financieringsbron – de forfaitaire huisvuilbelasting die de meeste gemeenten heffen – zou verdwijnen, zoals de SP.A had voorgesteld. De Vlaamse regering maakte zich sterk de afschaffing te kunnen realiseren door afspraken te maken met de gemeenten of, zo nodig, via het administratief toezicht. In het lopende kerntakendebate (zie boven) zou de regering het standpunt verdedigen, dat de organisatie en de coördinatie van de eindverwerking van het afval een taak van de provincie is, en de gemeente enkel nog instaat voor de inzameling.

Het openbaar onderzoek over de afbakening van de eerste fase van het VEN (87.000 ha) zou in september beginnen. Nog vóór het zomerreces zou het ontwerp-decreet over het integraal waterbeleid door de Vlaamse regering goedgekeurd worden.

Ten slotte bepaalde het Zomerakkoord dat de gemeenten niet langer een tijdrovende woonbehoeftestudie zouden moeten uitvoeren om woonuitbreidingsgebieden te kunnen aansnijden. De aangesneden woonuitbreidingsgebieden zouden wel moeten aansluiten bij de woonkernen en goed ontsluitbaar zijn. De realisatie zou moeten passen in het mobiliteitsbeleid en niet mogen leiden tot lintbebouwing. Eigenaars van bouwgronden in die gebieden zouden verplicht kunnen worden een deel van hun kavels tegen sociale prijzen ter beschikking te stellen..

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten kantte zich tegen de opgelegde afschaffing van de forfaitaire huisvuilbelasting en ging er niet mee akkoord de provincie naar voor te schuiven als organisator van de eindverwerking van huishoudelijk afval.

In uitvoering van het Zomerakkoord keurde de Vlaamse regering op 19 juli het ontwerpdecreet over het integraal waterbeleid en het ontwerp van afbakening van 87.000 ha VEN goed, kwam een decreet over de zonevreemde bedrijven tot stand (zie verder) en verscheen in het *Belgisch Staatsblad* van 30 november een rondzendbrief dd. 25 oktober over de aansnijding van woonuitbreidingsgebieden. Voor de andere punten van het Zomerakkoord werden in het verslagjaar geen initiatieven genomen. Het kerntakendebat was eind 2002 nog niet beëindigd.

Mestbeleid – Naast de afbakening van de kwetsbare gebieden (zie hierboven) verdienen enkele andere ontwikkelingen in het mestbeleid vermelding in dit jaaroverzicht.

Een bericht in het weekblad *Landbouwleven* (11 januari) dat, volgens gegevens van de Mestbank, in 2001 driekwart van de 513.000 ton verwerkte en uitgevoerde dierlijke mest van Vlaanderen naar Wallonië was geëxporteerd, leidde tot een rel tussen de Vlaamse en de Waalse regering. Wallonië had sinds 1 januari 2001 de invoer van mest verboden. De Waalse regering sprak van illegale invoer, noemde het onaanvaardbaar dat de Vlaamse overheid de export van mest naar Wallonië toestond en kondigde een strenger toezicht aan. Minister Dua zei dat de helft van de uitgevoerde 'mest' in feite slib van voedingsbedrijven of bodemverbeteraar betrof, en een kwart verwerkte kippenmes was. Maar een vierde van de exporthoeveelheid zou betwistbaar zijn. Het parket van Dinant en dat van Doornik deden op 8 februari een huiszoeking bij de Mestbank. Het gerecht stelde op grond daarvan een grootscheeps onderzoek in naar illegale mestimport in Wallonië. In juni viel het gerecht binnen bij 48 Vlaamse mesttransporteurs. Overleg tussen de Vlaamse en de Waalse minister van Leefmilieu over een versoepeling van het Waalse invoerverbod voor verwerkte mest die door de federale overheid gecertificeerd is (zoals in bodemverbeteraar omgezette kippenmest) had geen resultaat.

Tijdens de tweede inschrijvingsperiode (3 juni-3 augustus) kreeg de overheid maar 273 aanvragen van varkenshouders die gebruik wensten te maken van de 'warme sanering' om hun varkensstapel volledig af te bouwen. Het ging om 86.451 mestvarkens en 12.714 zeugen. In 2001, het eerste jaar waarin de regeling van toepassing was, hadden 881 varkenshouders een stopzettingsvergoeding aangevraagd (voor 294.669 mestvarkens en 20.767 zeugen). Omdat het budget

daarvoor (25 miljoen euro) niet volstond en de niet-gehonoreerde aanvragen naar 2002 waren doorgeschoven, had de Vlaamse regering bij de begrotingscontrole, bovenop de voorziene 25 miljoen euro, beslist 25 miljoen euro extra vrij te maken. Dat extra budget zou, wegens de dalende belangstelling, niet aangesproken hoeven te worden. Minister Dua kondigde aan de 'warme sanering' uit te breiden tot de rundvee- en pluimveesector.

Op 18 december besliste de Vlaamse regering de bevrozing van de mestproductie met twee jaar te verlengen, tot eind 2006. De 'meststop' was in 2000 ingevoerd, als onderdeel van het tweede Mestactieplan (MAP II), en zou tot eind 2004 lopen. Tot de verlenging werd besloten omdat de maatregel wegens problemen bij de vaststelling van de nutriëntenhalte (het 'mestquotum' dat een bedrijf kreeg toegewezen) pas in 2002 was ingegaan. Nog op 18 december besliste de Vlaamse regering dat voor de vaststelling van de nutriëntenhalte ook het productiejaar 2000 in aanmerking kon komen. De nutriëntenhalte was oorspronkelijk berekend op de hoogste mestproductie van een van de referentie jaren 1995, 1996 en 1997. Enkele duizenden landbouwbedrijven vonden dat ze een te laag quotum hadden gekregen omdat ze door toevallige omstandigheden (ziekte, aanpassing stallen, ...) in de referentieperiode minder dieren hielden. De commissie voor Leefmilieu van het Vlaams Parlement, die al enkele maanden moeizaam een oplossing zocht voor de kwestie, reageerde boos op de regeringsbeslissing. Op 19 december besliste ze de oplossing te steunen die de Mestbank had voorgesteld en de nutriëntenhalte voor alle veetelers op te trekken tot 75% van de mestproductie die krachtens de milieuvergunning is toegestaan. Het meningsverschil zou begin 2003 worden opgelost bij de behandeling van het ontwerpdecreet waarin deze en andere maatregelen in verband met het mestbeleid waren opgenomen.

Uit cijfers van de Vlaamse Milieumaatschappij bleek dat het nitraatgehalte in het oppervlaktewater langzaam daalde. In de periode juli 200-juli 2002 was de norm in 41 % van de meetpunten overschreden, tegenover nog 59 % in de periode juli 1999-juli 2000.

Afvalverbranding – Het Hof van Cassatie verwierp op 14 februari het cassatieberoep dat de CV Vlavraver (met de provincie Vlaams-Brabant als coördinerende partner) had ingesteld tegen het arrest van 22 januari 2001, waarin het hof van beroep van Brussel bevestigde dat de milieuvergunning voor de exploitatie van een afvalverbrandingsoven in Drogenbos vervallen was omdat de Raad van State de bouwvergunning had geschorst. Begin april deelde Vlavraver mee het project voor de bouw van een verbrandingsoven in Drogenbos op te geven en 12,5 miljoen euro schadevergoeding te zullen eisen van de Vlaamse overheid.

Op een rondetafeloverleg met de directie van de afvalintercommunale Isvag, vertegenwoordigers van het provinciebestuur van Antwerpen en de gemeenten die lid zijn van de intercommunale, buurtbewoners en de milieubeweging, ontvouwde ministe Dua op 29 mei drie scenario's voor de vervroegde sluiting van de Isvag-afvalverbrandingsoven in Wilrijk. Dua had eind 1999 van de Vlaamse regering toestemming gekregen te onderhandelen over de vervroegde sluiting van

de oven, waarvan de milieuvergunning loopt tot 2011. In het eerste en het tweede scenario zou de vervroegde sluiting, waarvan de kostprijs 36 tot 46 miljoen euro zou bedragen, gefinancierd worden door een verhoging van de verwerkingskosten van het afval resp. door een kapitaalsverhoging. In het derde scenario zou het Isvag-terrein gebruikt worden voor de opslag of overslag van afval. Omdat de betrokken gemeenten maar van vervroegde sluiting wilden weten indien dat zonder extra kosten gepaard zou gaan, verdween de kwestie na het overleg van de politieke agenda.

Regularisatievergunning – Het decreet van 8 maart 2002 houdende wijziging van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996 (B.S. 23 maart 2002) koppelde de procedure voor de regularisatie van een bouwovertreding weer los van de strafrechtelijke procedure. De koppeling was ingevoerd door het decreet van 18 mei 1999. Door de decreetswijziging werd het voor de gemeente of de provincie weer mogelijk een regularisatievergunning af te geven zonder dat de eigenaar voorafgaandelijk een vergelijk had gesloten met de stedenbouwkundig inspecteur over de betaling van een 'transactiesom'. Ingevolge de koppeling had de (eenmalig mogelijke) regularisatie van (per definitie) illegale werken aan zonevreemde woningen vertraging opgelopen. Om die reden werd de regularisatietermijn door het decreet van 8 maart 2002 verlengd van 12 augustus 2002 tot 31 januari 2003.

Zonevreemde bedrijven – In uitvoering van het Zomerakkoord (zie boven) en naar analogie van de regeling die in 2001 voor de zonevreemde woningen was uitgewerkt²⁷, gaf het decreet van 19 juli 2002 houdende wijziging van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening en van het decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996 (B.S. 26 oktober 2002) de eigenaars van de 23.000 tot 100.000 zonevreemde bedrijven een pakket basisrechten.

Het decreet voorziet in een permanent basisrecht om een vergund zonevreemd bedrijf te onderhouden of in stand te houden, binnen het bestaande bouwvolume. Het recht geldt in alle bestemmingsgebieden, maar is niet absoluut. Indien de overheid toch een stedenbouwkundige vergunning weigert, is zij verplicht het gebouw aan te kopen.

Een hoofdzakelijk vergund zonevreemd bedrijf kan worden verbouwd of herbouwd, binnen het bestaande bouwvolume en met behoud van de verschijningsvorm. Dat recht geldt in alle bestemmingsgebieden en geeft geen aanleiding tot de betaling van planbaten. Het recht geldt in principe ook bij vernieling door storm of brand, behalve voor gebouwen in groengebieden, natuurgebieden, bosgebieden en valleigebieden, op voorwaarde dat de goede ruimtelijke ordening niet wordt geschaad.

²⁷ *Ibidem*, pp. 344-345.

Ten slotte kunnen hoofdzakelijk vergunde zonevreemde bedrijven onder bepaalde voorwaarden uitbreiden. Dat basisrecht geldt enkel in de ruimtelijk niet-kwetsbare gebieden. De uitbreiding moet ruimtelijk verantwoord zijn. Elk geval wordt afzonderlijk beoordeeld bij de aanvraag van een planologisch attest. Een dergelijk attest kan worden aangevraagd door bedrijven die ofwel milieuvergunningplichtig zijn, ofwel een volwaardig land- of tuinbouwbedrijf zijn, ofwel een omzet hebben van ten minste 250.000 euro op basis van de BTW-aangiften van het jaar dat de aanvraag voorafgaat. Bij de aanvraag moet het bedrijf zijn ruimtelijke behoeften op korte termijn (minder dan twee jaar) en lange termijn (minstens tien jaar) meedelen. Een bedrijf dat een positief planologisch attest heeft gekregen, moet binnen het jaar een stedenbouwkundige vergunning voor de uitbreiding aanvragen, anders vervalt het attest. Daarmee wil de overheid speculatie tegengaan. Als het volume en/of de verharde oppervlakte met meer dan 25% wordt uitgebreid, zijn planbaten verschuldigd.

Opgrimbie – De Raad van State verwierp op 29 maart het verzoek tot schorsing van het besluit van 13 april 2001 waarmee minister van Ruimtelijke Ordening Van Mechelen het beroep had verworpen dat de gemachtigde ambtenaar had ingesteld tegen de stedenbouwkundige vergunning voor de bouw van een klooster op het koninklijk domein in Opgrimbie²⁸. Het verzoek was ingediend door de Bond Beter Leefmilieu, de vzw Natuurreserveaten, de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en een inwoner van Maasmechelen. De Raad van State zei dat de verzoekers niet konden aantonen een moeilijk te herstellen ernstig nadeel te lijden door de voortzetting van de bouwwerken. De betrokkenen kondigden aan vernietigingsberoep aan te tekenen tegen het besluit van Van Mechelen.

VIII. Onderwijs

Rondetafelconferentie – Op 22 februari openden minister-president Dewael en minister van Onderwijs Marleen Vanderpoorten een rondetafelconferentie over de toekomst van het leerplichtonderwijs in Vlaanderen. Dewael had in de ‘Septemberverklaring’ die hij op 1 oktober 2001 in het Vlaams Parlement had afgelegd, aangekondigd dat de Vlaamse regering de publicatie van de resultaten van een onderzoek over de objectieve kostprijsverschillen tussen de onderwijsnetten, wenste aan te grijpen om een breed debat te voeren over een beter en efficiënter gebruik van de financiële middelen voor het onderwijs, via een doorgedreven samenwerking tussen de scholen van alle netten²⁹.

In de aanloop naar de rondetafel was er een kortstondig dispuut over het onderwijspluralisme. VLD-voorzitter De Gucht zei begin januari in interviews met de openbare en de commerciële televisie dat hij rekening wilde houden met de studie over de objectiveerbare verschillen en alle scholen op gelijke wijze wilde financie-

²⁸ *Ibidem*, p. 345.

²⁹ *Ibidem*, pp. 352-354.

ren, op voorwaarde dat ook het vrije net het pluralisme zou garanderen door ook lessen niet-katholieke godsdienst en zedenleer aan te bieden. SP.A-voorzitter Patrick Janssens zei op de nieuwjaarsreceptie van zijn partij (13 januari) dat het debat niet over zedenleer in het vrij onderwijs zou moeten gaan, maar over gelijke kansen voor alle kinderen. Minister Vanderpoorten liet op 14 januari op een persconferentie verstaan dat katholieke scholen die zich tot open, pluralistische vrijekeuzescholen ontwikkelen zouden kunnen rekenen op extra middelen. CD&V noemde het op 15 januari contradictorisch aan vrije scholen pluralisme op te leggen.

Ter voorbereiding van de rondetafelconferentie spraken Dewael, Vanderpoorten en de voorzitters van de in het Vlaams Parlement vertegenwoordigde partijen, met uitzondering van het Vlaams Blok, op 24 januari af, dat een werkgroep van kabinetsmedewerkers, vertegenwoordigers van de administratie en experts van de partijen de conferentie zou voorbereiden. De werkgroep besliste op 7 februari dat, naast de partijen, de onderwijskoepels, de vakbonden, onderwijsexperts, de ouderverenigingen, de Gezinsbond, het VEV, Unizo, het Vlaams Forum Armoedebestrijding, het Forum van Organisaties van Etnisch-Culturele Minderheden en het Kinderrechtencommissariaat op de rondetafelconferentie zouden worden uitgenodigd en dat, na de openingszitting, in vijf werkgroepen overlegd zou worden over resp. het gelijkekansenbeleid, de kwaliteit van het onderwijs, de financiering, onderwijsvrijheid en pluralisme, en het onderwijspersoneel. In een centrale werkgroep zouden Dewael, Vanderpoorten en de partijvoorzitters zitting hebben. Getracht zou worden de werkzaamheden tegen de zomervakantie af te ronden.

In de eerste weken van juli dienden vier van de vijf werkgroepen een eindrapport in. De werkgroep over het gelijkekansenbeleid zou dat pas na de vakantie doen. Op een persconferentie, waarop zij een stand van zaken opmaakte, zei Vanderpoorten op 24 juli dat er in de betrokken werkgroep onvoldoende was doorgedacht en -gepraat over het pluralisme in het onderwijs, inzonderheid in het vrij onderwijs. Onduidelijkheid was er volgens haar ook over de vraag naar de verruiming van de autonomie van de scholen, meer bepaald of daarmee de scholen dan wel de schoolbesturen of de onderwijskoepels bedoeld werden. Vanderpoorten zei dat ze de partijvoorzitters zou voorstellen daarover verder te overleggen. De wens van de werkgroep financiering om ten minste 5% van het bruto regionaal product te besteden aan onderwijs, het OESO-gemiddelde, wilde ze door de administratie laten onderzoeken om een precieze vergelijking met het buitenland te kunnen maken.

Het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) zei op 29 augustus niet van plan te zijn deel te nemen aan een nieuwe overlegronde. De katholieke onderwijskoepel zei dat het tijd was dat Vanderpoorten werk maakte van het wegwerken van de "zwaar ongelijke financiële behandeling van leerlingen uit het

vrij gesubsidieerd onderwijs³⁰. Op 12 september kondigde CD&V-voorzitter Stefaan De Clerck aan, dat zijn partij de rondetafelconferentie zou verlaten. Volgens de christen-democraten kwam het minister Vanderpoorten niet toe conclusies van werkgroepen te verwerpen en moest het debat over de besluiten van de werkgroepen in het Vlaams Parlement worden gevoerd.

Nadat het enige tijd stil was geweest, hield het Vlaams Parlement op 27 november een actualiteitsdebat over de rondetafelconferentie. Tijdens het debat nodigde de VLD de christen-democraten uit mee te werken aan de hervorming van de financiering van het onderwijs, op basis van het principe dat elke leerling gelijk is. CD&V zei op 4 december op die uitnodiging in te gaan, maar wees het voorstel van Vanderpoorten af het debat te voeren in de centrale werkgroep van de rondetafelconferentie.

Op 19 december nam de centrale werkgroep officieel kennis van de rapporten van de vijf werkgroepen. Ze besliste de conferentie in januari 2003 te sluiten en twee nieuwe werkgroepen op te richten, over een herziening van het financieringsstelsel resp. de personeelsproblemen. CD&V zei enkel aan de financieringswerkgroep te zullen deelnemen.

Uitstapleeftijd – De vakbonden, die in 2001 met betogingen en stakingen geprotesteerd hadden tegen de verhoging van de uitstapleeftijd voor leerkrachten³¹, stelden in de eerste weken van het verslagjaar verdere acties in het vooruitzicht, maar zagen daar na een oproep van minister Vanderpoorten om de “vrij negatieve houding” tegenover de overheid te laten varen (11 januari), uiteindelijk van af. De Vlaamse regering keurde op 22 februari definitief de besluiten over de verhoging van de uitstapleeftijd goed. Op 1 september werd de leeftijd waarop leerkrachten vervroegd het onderwijs kunnen verlaten, opgetrokken van 55 naar 58 jaar (56 jaar voor kleuterleid[st]ers). Leerkrachten die op 1 september 50 tot 55 jaar waren, kregen de mogelijkheid door de toekenning van ‘kredietmaanden’, afhankelijk van hun anciënniteit, toch voor hun 58ste uit te stappen. De ‘kredietmaanden’ kunnen immers zowel voltijds als halftijds of kwarttjids opgenomen worden.

Gelijkekansendecreet – Het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I (B.S. 14 september 2002, tweede editie) gaf basisscholen met ten minste 10% regelmatige leerlingen die beantwoorden aan één of meer van de in het decreet genoemde gelijkekansindicatoren vanaf 1 september 2002 voor een periode van drie schooljaren extra ondersteuning in de vorm van aanvullende lessen. De maatregel geldt ook voor de eerste graad van het secundair onderwijs. Voor de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs ligt de drempel van de ‘doelgroep leerlingen’ op 25%. Vanaf september 2003 zouden alle basisscholen extra zorguren krijgen om kinderen met leerproblemen te ondersteunen.

³⁰ Op 6 november hield het vrij onderwijs, onder het motto ‘Recht op ruimte, recht op zuurstof’, een actiedag om zijn eis voor een gelijke financiële behandeling van elke leerling kracht bij te zetten.

³¹ *Ibidem*, pp. 349-352.

Het decreet bepaalt voorts dat elke leerling een recht heeft op inschrijving in de school gekozen door zijn ouders. De ouders moeten wel instemmen met het pedagogisch project en het reglement van de school. De school kan een leerling enkel weigeren als die het vorige schooljaar of het schooljaar daarvoor definitief werd uitgesloten. Scholen met een bepaald percentage anderstalige leerlingen kunnen nieuwe allochtone leerlingen doorverwijzen. Het percentage wordt per onderwijsregio vastgesteld door een lokaal overlegplatform, waarin de onderwijsverstrekkers en vertegenwoordigers van de allochtone gemeenschap, de kansarme autochtone gemeenschap en de lokale sociaal-economische partners zitting hebben. Het lokaal overlegplatform bemiddelt tussen de ouders en de scholen in zijn werkingsgebied. Klachten over inschrijvingsweigeren worden behandeld door een 'Commissie inzake leerlingenrechten'. Het inschrijvingsrecht zou aanvankelijk op 1 september 2002 ingaan, maar om tegemoet te komen aan de CD&V-fractie in het Vlaams Parlement, die zich fel tegen het ontwerpdecreet had verzet, had Vanderpoorten ermee ingestemd de invoering uit te stellen tot 1 september 2003.

Onderwijsdecreet XIV – Naar jaarlijkse gewoonte diende de Vlaamse regering in het Vlaams Parlement een ontwerp van 'verzameldecreet' in, met een lange reeks wijzigingen aan de onderwijsdecreetgeving.

In het ontwerpdecreet, dat minister Vanderpoorten op 11 april tegenover de pers toelichtte, werd de regel geschrapt die een gemeente verplicht basisonderwijs te organiseren. Het ontwerp versterkte het 'open karakter' van het officieel gesubsidieerd onderwijs door de bepaling dat de gemeente- en de provinciescholen de leerplannen moeten volgen van het Gemeenschapsonderwijs, het Onderwijssecretariaat van de Vlaamse Steden en Gemeenten (OVSG) of het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV), of daarmee verenigbare eigen leerplannen. Leerplannen van de katholieke onderwijskoepel mogen niet meer worden gebruikt. Het schoolwerkplan, het schoolreglement en de schoolboeken moeten in overeenstemming zijn met het open karakter van de school, de begeleiding moet gebeuren door de begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs, het OVSG of het POV, en het godsdienstonderwijs of het onderwijs in de niet-confessionele zedenleer moet door een leermeester worden gegeven.

Om het 'open karakter' van een gemeenteschool bij de overdracht naar het vrije net te waarborgen, bepaalde het ontwerpdecreet dat in de voormalige gemeenteschool 'de keuze tussen een van de erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer blijvend moet worden aangeboden'. Het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs verzette zich tegen die verplichting en zei niet bereid te zijn zedenleer aan te bieden in overgenomen gemeentescholen. In zijn advies over het ontwerpdecreet van 4 juni zei de Raad van State dat de maatregel strijdig was met de grondwettelijke vrijheid van onderwijs en dat de verplichting niet-confessionele zedenleer aan te bieden enkel kon gelden ten aanzien van de leerlingen die op het ogenblik van de overname in de school onderwijs volgden.

Vanderpoorten zei dat ze het ontwerp zou aanpassen en het aanbieden van zedenleer in een overgenomen gemeenteschool uitdovend zou maken, maar in het ontwerpdecreet dat de Vlaamse regering op 11 oktober bij het Vlaamse Parlement indiende en dat het decreet van 14 februari 2003 betreffende het onderwijs XIV (B.S. 1 juli 2003) zou worden, werd met het advies van de Raad van State geen rekening gehouden en stond dat "een openbaar bestuur de onderwijsbevoegdheid van een gesubsidieerde officiële school slechts kan overdragen aan een schoolbestuur uit het vrij onderwijs, indien het in de nodige garanties voorziet opdat de keuze wordt aangeboden tussen onderricht in één der erkende godsdiensten en de niet-confessionele zedenleer". De regel werd, zoals vele andere decreetsbepalingen, retroactief ingevoerd per 1 september 2002. Volgens de CD&V-fractie was de verplichting behouden onder druk van VLD-voorzitter De Gucht. Een van de vier per 1 september 2002 door het vrij onderwijs overgenomen gemeentescholen was die van Berlare, de gemeente waar De Gucht in de gemeenteraad in de oppositie zat.

Hoger onderwijs – De Vlaamse regering keurde op 24 mei, met het oog op advies van de Raad van State, principieel een ontwerpdecreet goed over de herstructurering van het hoger onderwijs, in uitvoering van de Bolognaverklaring (19 juni 1999) over de harmonisering van het hoger onderwijs in Europa³². Het ontwerpdecreet voorzag in de invoering, vanaf het academiejaar 2004-2005, van de bachelor/master-structuur en regelde de associatievorming tussen een universiteit en één of meer hogescholen.

De Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) kantte zich op 5 november tegen een verlenging van de studieduur van de vierjarige universitaire opleidingen, maar pleitte er wel voor om in de faculteiten Wetenschappen en Biomedische Wetenschappen naast de vierjarige een vijfjarige, onderzoekgerichte opleiding aan te bieden. Minister Vanderpoorten had zich eerder al tegen een veralgemeende studieduurverlenging uitgesproken. De decanen van de faculteiten Letteren en Wetenschappen hadden begin november voor een verlenging van de studieduur gepleit.

De Raad van State bracht op 12 november een kritisch advies over het ontwerpdecreet uit. In het bijzonder wees de Raad van State erop, dat voor de goedkeuring van bepaalde onderdelen van het ontwerpdecreet, meer bepaald de afstand aan een associatie van bevoegdheden van autonome hogescholen en gemeenschapsuniversiteiten, een tweederde meerderheid vereist was. In het Vlaams Parlement hadden de regeringsfracties daar onvoldoende stemmen voor. Vanderpoorten kondigde aan met de CD&V-fractie te zullen overleggen over steun voor de goedkeuring van het ontwerpdecreet. De christen-democraten zeiden daartoe bereid te zijn, op voorwaarde dat de meerderheid zou ingaan op hun verzuchtingen, onder meer de uitbreiding van het hogeronderwijsaanbod in West-Vlaanderen.

³² *Ibidem*, pp. 354-355.

Op 12 december keurde de Vlaamse regering een aangepaste versie van het ontwerp van Bolognadecreet goed. De behandeling ervan in de Onderwijscommissie van het Vlaams Parlement zou eind februari 2003 beginnen..

Vooruitlopend op de goedkeuring van het ontwerpdecreet, richtten de KU Leuven, de KU Brussel en dertien (katholieke) hogescholen op 10 juli de vzw Associatie KU Leuven op.

IX. Media

VRT – De Vlaamse regering benoemde op 15 juli Tony Mary tot gedelegeerd bestuurder van de openbare omroep. Mary, die managing partner was bij KPMG Consultants België, volgde Bert De Graeve op, die op 28 mei ontslag had genomen om manager te worden bij de staal- en coatingproducent Bekaert. Hij leidde de VRT sinds begin 1996. Christina von Wackerbarth, die directeur televisie was, werd aangesteld tot adjunct gedelegeerd bestuurder, maar omdat zij ontevreden was met de titel mocht zij zich 'chief operations officer' (COO) noemen, terwijl Mary CEO (chief executive officer) zou zijn.

Particuliere radio – Het decreet van 25 oktober 2002 houdende wijziging van sommige bepalingen van de decreten betreffende de radio-omroep en de televisie, gecoördineerd op 25 januari 1995 (B.S. 14 december 2002) herschikte het particuliere radiolandschap. De belangrijkste innovatie was de invoering van regionale commerciële radio. In de FM-middenband zou een 60-tal frequenties worden vrijgehouden voor vijf regionale zenders waarvan het verzorgingsgebied (min of meer) samenvalt met een provincie. In de FM-bovenband zouden nog maar 200 tot 250, in plaats van een 300-tal, lokale radio-omroepen kunnen uitzenden. Het decreet staat ketenvorming toe, maar om te voorkomen dat lokale radio's die bij een keten zijn aangesloten, uitsluitend landelijke programma's brengen, bepaalt het dat lokale radio's dagelijks lokale informatie en ten minste driemaal per dag een journaal moeten brengen, gericht op het verzorgingsgebied. De zendvergunningen worden uitgereikt door het Vlaams Commissariaat voor de Media (VCM) voor een periode van 9 jaar.

Omdat er bij de bespreking van het ontwerpdecreet nog altijd geen akkoord was met de Franse Gemeenschap over de verdeling van de radiofrequenties³³, verlengde het de lopende vergunningen van de lokale radio's tot 1 september 2003 (in 2001 waren de vergunningen, die normaal aan het einde van dat jaar vervielen, al verlengd tot 31 december 2002).

Landelijke commerciële radio – De toekenning, op 6 september 2001, door het VCM van een licentie voor landelijke commerciële radio aan 4FM, van de mediagroep

³³ Zie daarover in dit Jaarboek: M. DEWEERDT, Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 2002, p. 265.

Think-Media, veroorzaakte ook in 2002 deining³⁴. Daags voor de toekenning was de waarde van het Think-Media-aandeel op de beurs van Brussel spectaculair gestegen, wat deed vermoeden dat er handel met voorkennis had plaatsgevonden. Het gerecht had daar een onderzoek naar geopen en vond aanwijzingen dat Frank Verstraeten, de voormalige eigenaar van de omstrede dancing Zillion in Antwerpen, aandelen had gekocht om zwart geld wit te wassen.

In de commissie voor Media van het Vlaams Parlement zei Carl Decaluwé (CD&V) op 24 januari dat hij "honderd procent zekerheid" had dat er een lek was geweest bij het VCM. Hij liet uitschijnen dat het vertrek van de griffier, Roland Massyn, daar mee te maken had, maar volgens minister van Media Van Mechelen had het VCM al in oktober 2000 op het ontslag aangedrongen omdat de gedetacheerde ambtenaar onvoldoende onderlegd was in mediarecht. Decaluwé maakte ook gewag van "hardnekkige geruchten" dat een van de drie VCM-commissarissen in augustus 2001 samen met Maurice De Velder, de topman van Think-Media, op vakantie was op Korfoe. Ook minister Van Mechelen verbleef in die periode op het Griekse eiland, maar had er naar eigen zeggen geen contact met De Velder.

Aan *De Morgen* (1 februari) zei Massyn dat niet hij, maar iemand anders van het VCM zijn mond had voorbijgepraat. Tijdens een hoorzitting, eveneens op 1 februari, in de commissie voor Media werden de drie commissarissen met Massyn geconfronteerd. De ex-griffier bevestigde dat een van de commissarissen al dan niet bewust gelekt had, maar hij weigerde te zeggen om wie het ging. Verwijzend naar verklaringen die ze tegenover het gerecht hadden afgelegd, ontkenden de drie commissarissen (voorzitter Henri Coremans, Dirk Aelbrecht en Johan Boone) over de toekenning van de licentie ooit te hebben gesproken met een betrokkene of met een politicus.

Eind maart werd bekend dat het Antwerpse parket een onderzoek was begonnen tegen De Velder wegens schriftvervalsing, het witten van zwart geld en koersmanipulatie. Als gevolg daarvan nam De Velder op 18 april ontslag als gedelegeerd bestuurder van Think-Media. Hij werd op 22 april aangehouden.

Op 9 april stemde het Hof van Cassatie in met het verzoek van het parket van Antwerpen, het hof van beroep van Antwerpen een gerechtelijk onderzoek te laten voeren naar de mogelijke schending van het beroepsgeheim door een of meer leden van het VCM.

Op 13 april zei CD&V-fractie leider Eric Van Rompuy aan Radio Contact, dat het een publiek geheim was dat Aelbrecht de toekenning van de licentie aan 4FM gelekt had.

De Standaard meldde op 4 mei dat het VCM in een tussentijds rapport talrijke afwijkingen vaststelde tussen het dossier op basis waarvan 4FM de licentie had gekregen en de werkelijke gang van zaken (onder meer het programmaschema en de media-ervaring van de presentatoren), maar het te vroeg achtte om daaruit conclusies te trekken.

³⁴ M. DEWEERDT, Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 2001, *Res Publica*, 2002, 2-3, pp. 356-357.

In het VRT-programma *Terzake* zei Frank Verstraeten op 29 mei dat hij al een week voor de toekenning van de licentie wist dat 4FM een vergunning zou krijgen, doordat hij toevallig een telefoongesprek daarover had gehoord³⁵, en dat hij meteen daarna aandelen van Think Media had gekocht. In *De Standaard* van 10 juni zei zakenman Francis Verachtert dat hij het was geweest die in september 2001 220.000 aandelen van Think-Media had gekocht omdat hij er "bijna zeker van was" dat de mediagroep de licentie zou krijgen. Verachtert was in augustus 2001 eveneens op Korfoe en sprak en met minister Van Mechelen, maar, naar hij zei, niet over landelijke commerciële radio.

Op 11 juni zei Decaluwé dat "een ernstige en betrouwbare persoon" bereid was voor een parlementaire onderzoekscommissie te getuigen dat bij de toekenning van de zendvergunning aan 4FM 250.000 euro smeergeld was betaald. Het VRT-televisiejournaal liet op 18 juni de getuige, een zekere Danny Vuylsteke, anoniem aan het woord. Hij zei dat hij zijn informatie had van Verstraeten, maar die noemde dat een "cowboyverhaal". Decaluwé sprak nadien niet meer over de getuige.

Op 3 juli verwierpen de meerderheidsfracties in het Vlaams Parlement moties van CD&V en het Vlaams Blok over de oprichting van een parlementaire onderzoekscommissie over de toekenning van de licentie aan 4FM. De kwestie was daarmee voorlopig van de politieke baan.

Begin december nam de Waalse mediaholding D'Éficom de participatie van Think-Media in 4FM over.

X. Varia

Minderhedenbeleid – Op 24 mei keurde de Vlaamse regering een ontwerpdecreet goed om het inburgeringsbeleid een juridische onderbouw te geven. Sinds het begin van de jaren 1990 subsidieerde de Vlaamse overheid onthaalinitiatieven voor immigranten. Het onthaalbeleid was onder de regering-Dewael in een stroomversnelling gekomen en uitgebouwd tot een inburgeringsbeleid. Op de begroting van 2002 was 6,8 miljoen euro gereserveerd waarmee 26 onthaalbureaus ruim 2.200 nieuwkomers konden begeleiden, een kwart van het totale aantal.

Volgens het ontwerpdecreet zou het inburgeringsbeleid zich richten tot buitenlanders die zich voor een langere periode wettelijk in Vlaanderen vestigen, meerderjarig en anderstalig zijn, en achterstandskenmerken vertonen die tot permanente kansarmoede kunnen leiden. Alle gemeenten en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) in Brussel zouden een onthaalbureau moeten oprichten of tot een onthaalbureau moeten toetreden, en de nieuwkomers over het inburgeringsprogramma moeten informeren en hen naar het onthaalbureau doorverwijzen. Een

³⁵ Volgens persberichten zou het een gesprek zijn geweest tussen Christian Van Thillo, de topman van De Persgroep en de Vlaamse Mediamaatschappij (eigenaar van Q Music, dat de tweede vergunning voor landelijke commerciële radio had gekregen), en minister-president Dewael of iemand van diens kabinet. Dewael ontkende een en ander.

onthaalbureau zou de nieuwkomers een basispakket moeten aanbieden met lessen Nederlands, maatschappelijke oriëntatie en loopbaanoriëntatie. Ze zouden nadien in een vervolgtraject kunnen stappen. Over het al dan niet verplichten van het inburgeringsprogramma liet de regering de beslissing over aan het Vlaams Parlement.

Op 12 oktober, enkele dagen voor het begin van de bespreking van het ontwerpdecreet in de commissie voor Welzijn van het Vlaams Parlement, pleitte VLD-voorzitter De Gucht in *Het Laatste Nieuws* voor de verplichte inburgering van alle buitenlanders die in Vlaanderen komen wonen. De verplichting zou evenwel maar ingaan en aan sancties gekoppeld worden, zoals een schorsing van de werkloosheidsuitkering, zodra de overheid voldoende taalcursussen zou aanbieden. Agalev en de SP.A wezen de verplichting niet van de hand, maar beklemtoonden dat het budget voor inburgeringsprogramma's fors zou moeten worden verhoogd om alle nieuwkomers in een inburgeringstraject te laten stappen.

Tijdens de bespreking van het ontwerpdecreet werden de meerderheidsfracties het erover eens het volgen van een inburgeringstraject te verplichten voor alle nieuwkomers van buiten de Europese Unie, ook wanneer ze geen achterstandskenmerken vertonen. Voor nieuwkomers met achterstandskenmerken zou het inburgeringsprogramma gratis zijn, voor de anderen niet. Niet de onthaalbureaus, maar het onderwijs zou de taallessen organiseren. Nieuwkomers die weigeren een inburgeringstraject te volgen, zouden door de politierechter beboet kunnen worden. Een en ander werd door de meerderheidsfracties opgenomen in amendementen op het ontwerpdecreet, die half december voor spoedadvies naar de Raad van State werden gestuurd. De bespreking van het ontwerp van Inburgeringsdecreet zou in 2003 worden voortgezet.

Op 30 november keurde de Vlaamse regering, aansluitend bij het ontwerp van Inburgeringsdecreet, een ontwerp van 'Inwerkingsdecreet' goed, dat allochtone werkzoekenden, zowel nieuwkomers als oudkomers, het recht geeft op bijzondere opleiding en begeleiding door de VDAB, waaronder lessen Nederlands. Weigering van de begeleiding zou worden gemeld aan de RVA, met het verzoek de werkloosheidsuitkering te schrappen.

In de Kamer, waar ze door Olivier Maingain (MR) werd ondervraagd, zei federaal minister van Werkgelegenheid Onkelinx (5 december) dat het schrappen van de werkloosheidsuitkering een federale bevoegdheid is en dat werkzoekenden enkel verplicht kunnen worden een specifieke opleiding te volgen, waar lessen Nederlands niet onder vallen. Landuyt reageerde scherp op de verklaring van Onkelinx, maar gaf toe dat hij niet bevoegd was voor het schorsingsbeleid. Het ontwerpdecreet zou in 2003 door het Vlaams Parlement goedgekeurd worden.

Op 3 december sloten de Vlaamse regering en de sociale partners een akkoord waarin zij er zich toe verbonden het verschil tussen de arbeidsparticipatie van allochtonen (40%) en autochtonen (70%) tegen 2010 weg te werken. Daartoe zouden jaarlijks tot 5.000 nieuwe jobs voor allochtone werkzoekenden moeten worden gecreëerd. De Vlaamse regering zegde toe statutaire betrekkingen in de ambtenarij open te stellen voor niet-Belgen en gerichte maatregelen te nemen om

de instroom van allochtonen te bevorderen. De sociale partners gingen eveneens concrete engagementen aan om de tewerkstelling van allochtonen te bevorderen.

Vlaamse Huisvestingsmaatschappij – Op 5 februari gaf de raad van bestuur van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM) aan de directie de opdracht een actieplan op te stellen om een “nieuwe VHM” op te bouwen en onregelmatigheden in de socialehuisvestingssector te voorkomen. De maatregel kwam er nadat de cel Interne Audit van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap fraude en misbruiken bij enkele lokale socialehuisvestingsmaatschappijen (SHM’s) bevestigd had. *De Morgen* had in april 2001, op grond van informatie van twee VHM-inspecteurs, bericht over de onregelmatigheden, waarvan de meeste van het begin van de jaren 1990 dateerden³⁶. De VHM, die de SHM’s subsidieert, zou onvoldoende toezicht hebben uitgeoefend en niet tegen de misbruiken zijn opgetreden.

Op 26 februari zegde de raad van bestuur van de VHM zijn vertrouwen in het management op. Op 1 maart deelde de Vlaamse regering mee dat de administrateur-generaal van de VHM, Hubert Lyben, en de adjunct-administrateur-generaal, Herman Rombaut, “in het belang van de dienst” geschorst werden. Later bleek dat er geen reglementaire basis was om de twee te schorsen. Daarom werd Lyben op 31 mei belast met de leiding van een tijdelijk project voor de uitbouw van het Geografisch Informatiesysteem Vlaanderen en kreeg Rombaut een andere functie in de VHM.

Op 25 juni stemde de Vlaamse regering in met het voorstel van de raad van bestuur afdelingshoofd Koen Spitaels aan te wijzen als vervanger van Lyben. Een maand later trok de Vlaamse regering Peter Deboeck, de gedelegeerd bestuurder van de Belgische bedrijven in de Fortex Holding, als ‘extern’ manager aan.

Op 28 oktober deelde minister van Huisvesting Gabriëls mee dat Paul Michel, het hoofd van de controledienst van de VHM, voor zes maanden geschorst werd. Hij was in opspraak gekomen door de onthullingen over mistoestanden bij de VHM en enkele SHM’s en had uit weerwraak de ontslagprocedure ingeleid tegen een van de ‘klokkenluiders’.

De beroering in de VHM zou in 2003 voortduren.

Feest van de Vlaamse Gemeenschap – Het jaarlijkse Feest van de Vlaamse Gemeenschap viel in 2002 samen met de 700ste verjaardag van de Guldensporenslag. Om zoveel mogelijk Vlamingen bij de jubelviering te betrekken en van de 11-juliviering een jaarlijks volksfeest te maken, zette de Vlaamse regering, in samenwerking met de vzw Vlaanderen-Europa, het project ‘Vlaanderen Feest!’ op. In 300 van de 308 gemeenten hadden in het weekeinde van 28-30 juni en in de week van 4 tot 11 juli ruim 1.700 activiteiten plaats, waarvan een 900-tal door de overheid gesubsidieerde ‘burenfeesten’. Bussen en trams reden op 11 juli gratis. Meer dan 80 musea waren tijdens de ‘Nacht van musea’ gratis toegankelijk. De officiële plechtigheid ter gelegenheid van het Feest van de Vlaamse Gemeenschap had uitzonderlijk niet op

³⁶ M. DEWEERDT, *a.w.*, p. 360.

het stadhuis van Brussel plaats, maar in 'De Lokettenzaal' van het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers, dat op 11 juli officieel geopend werd. Het is ondergebracht in het voormalige Postchequegebouw, aan de achterzijde van het gebouw waarin het Vlaams Parlement is gevestigd. In toespraken pleitte zowel minister-president Dewael als de voorzitter van het Vlaams Parlement, De Batselier, ervoor van 11 juli een betaalde feestdag te maken. Hoogtepunt van 'Vlaanderen Feest!' was een muzikaal spektakel op de Grote Markt van Brussel.

Slovakije – Op 30 mei ondertekenden minister-president Dewael en de Slovaakse minister van Buitenlandse Zaken, Eduard Kukan, in Bratislava een samenwerkingsakkoord. Het samenwerkingsakkoord met Slovakije was het tiende en laatste in de rij akkoorden met de kandidaat-lidstaten van de Europese Unie, die in 1994 geopend was met Polen.